

HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA KUHUSU MAPITIO, MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA YA OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/2020

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA:

Mheshimiwa Mwenyekiti, kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo ndani ya Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (Ofisi ya Rais-TAMISEMI) kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019. Aidha, naomba Bunge lako Tukufu lijadili na kupitisha Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2019/2020.

Mheshimiwa Mwenyekiti, awali ya yote, naomba hotuba yangu kama nilivyoiwasilisha Bungeni iingie kwenye Taarifa Rasmi za Bunge (*Hansard*).

Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kunijalia afya njema na kuniwezesha kutekeleza majukumu yangu ya kuiongoza Ofisi ya Rais-TAMISEMI ambayo ina wajibu wa kuwahudumia wananchi kiuchumi na kijamii.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa heshima kubwa, naomba kumpongeza Mheshimiwa Dkt. John Pombe Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa uongozi wake imara, wenye weledi na umakini katika utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 ambao umeiwezesha nchi yetu kupiga hatua ya maendeleo katika utoaji wa huduma kwa sekta zote. Aidha, nawapongeza Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa namna wanavyomsaidia Mheshimiwa Rais kusimamia na kuongoza shughuli zote za Serikali ya Awamu ya Tano. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kipekee nikupongeze wewe Mwenyekiti, ambaye umekaa hapa leo lakini nimpongeze Mheshimiwa Spika na Naibu Spika...

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, ndani ukumbi tunaomba order. Waheshimiwa tunaomba utulivu ndani ya ukumbi. Ukinyanyuka, ukitoka, uondoka kwa ustaarabu na kwa upole.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA:

Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda kuwapongeza kwa hekima na busara mnazotumia kuliongoza Bunge hili la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Mheshimiwa Mwenyekiti, vilevile, napenda kuipongeza Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza, Mbunge wa Bukoba Vijijini na Makamu Mwenyekiti, Mheshimiwa Mwanne Mchemba, Mbunge wa Viti Maalum na Wajumbe wote wa Kamati hiyo kwa kuchambua na kujadili Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Maoni, ushauri na ushirikiano uliotolewa na Kamati umewezesha Wizara yangu kukamilisha maandalizi ya Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/2020 kwa ufanisi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kusema hayo, sasa napenda kutoa maelezo ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019 na Mpango na Makadirio ya Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/2020.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mapitio ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019. Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019, ulizingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo ya Mwaka 2025, Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha

Mapinduzi ya Mwaka 2015, Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano Awamu ya Pili wa Mwaka 2016/2017 hadi 2020/2021, Agenda ya Dunia ya Malengo Endelevu ya Maendeleo ya Mwaka 2030, Hotuba ya Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Magufuli, wakati akizindua Bunge la Kumi na Moja, Novemba, 2015, Sheria ya Bajeti Na. 11 ya Mwaka 2015, dhana ya Upelekaji Madaraka kwa Umma na Sera mbalimbali za Serikali.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Mwaka wa Fedha 2018/2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Halmashauri iliidhinishwa jumla ya shilingi trilioni 6.58 kwa ajili ya Mishahara, Matumizi Mengineyo na Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, jumla ya shilingi trilioni 4.13 ni Mishahara, shilingi bilioni 649.3 ni Matumizi Mengineyo na shilingi trilioni 1.80 ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha za maendeleo, kiasi cha shilingi trilioni 1.27 ni fedha za ndani na shilingi bilioni 527.1 ni fedha za nje. Hadi Februari, 2019, jumla ya shilingi trilioni 3.43 zilikuwa zimepokelewa sawa na asilimia 52 ya bajeti iliyoidhinishwa kwa mafungu yote ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, maduhuli ya Ofisi ya Rais -TAMISEMI na Mikoa. Katika mwaka wa fedha 2018/2019, Ofisi ya Rais, TAMISEMI na Mikoa iliidhinishwa kukusanya maduhuli ya shilingi bilioni 22.7. Kati ya fedha hizo, shilingi milioni 20 ni maduhuli ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI, shilingi bilioni 22.6 ni maduhuli ya Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI na shilingi milioni 130.5 ni maduhuli ya Mikoa. Hadi Februari, 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekusanya jumla ya shilingi milioni 7.9 sawa na asilimia 40 ya lengo, Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI zimekusanya shilingi bilioni 9.8 sawa na asilimia 43 na Mikoa imekusanya jumla ya shilingi milioni 118.6 sawa na asilimia 85 ya lengo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mapato ya ndani ya Halmashauri. Katika Mwaka wa Fedha 2018/2019, Halmashauri ziliidhinishwa kukusanya jumla ya shilingi bilioni 735.6 kutoka kwenye vyanzo mbalimbali vya ndani. Hadi kufikia Februari, 2019, Halmashauri zilikuwa zimekusanya jumla ya shilingi bilioni 392.90 sawa na asilimia 53 ya makadirio. Kiasi kilichokusanywa ni ongezeko la shilingi bilioni 111.6 ikilinganishwa na kiasi cha shilingi bilioni 281.3 zilizokusanywa hadi Februari, 2018.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ongezeko la makusanyo limechangiwa na kuimarishwa kwa usimamizi na uhibitaji, elimu na hamasa kwa walipa kodi na matumizi ya mifumo ya kielektroniki katika ukusanyaji wa mapato. Aidha, mkakati uliowekwa na Ofisi ya Rais-TAMISEMI wa kuzishindanisha Halmashauri kila robo mwaka umesaidia kuongeza juhudi ya ukusanyaji wa mapato ya ndani miongoni mwa Halmashauri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upande wa matumizi, hadi Februari 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI na Taasisi zilizo chini yake ilikuwa imepokea jumla ya shilingi bilioni 181.7 sawa na asilimia 45.2 ya bajeti ya shilingi bilioni 402.3. Aidha, katika kipindi hicho, Tume ya Utumishi wa Walimu ilikuwa imepokea jumla ya shilingi bilioni 5.6 sawa na asilimia 45 ya bajeti ya shilingi bilioni 12.5 zilizoidhinishwa na Bunge lako Tukufu. Vilevile, Mikoa 26 imepokea jumla ya shilingi bilioni 144.3 kati ya bajeti ya shilingi bilioni 298.3 sawa na asilimia 48.4. Kadhalika, Halmashauri 185 zimepokea jumla ya shilingi trilioni 3.10 kati ya shilingi trilioni 5.88 zilizoidhinishwa sawa na asilimia 52.7.

Mheshimiwa Mwenyekiti, utawala bora na demokrasia. Utawala bora ni nyenzo muhimu katika kuharakisha maendeleo endelevu ya nchi kwa kuzingatia misingi ya sheria, uwazi na uwajibikaji ili kutoa huduma bora kwa wananchi. Malengo ya kijamii na kiuchumi hayawezi kufikiwa endapo itakosekana misingi ya haki, usawa, uwazi na uwajibikaji. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inasimamia utekelezaji wa shughuli za utawala bora kwa kuzingatia matakwa ya Ibara ya 146(1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977 inayohusu ugatuaji wa madaraka kwa wananchi ili kuboresha utoaji wa huduma za kijamii na maendeleo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Mwaka wa Fedha 2018/2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuimarisha utawala bora na demokrasia ikiwa ni pamoja na maandalizi ya Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa mwaka 2019, ujenzi wa majengo ya utawala katika Mikoa, Halmashauri, Tarafa, Kata, Mitaa na Vijiji ili kuboresha mazingira ya kufanyia kazi, kutoa mafunzo ya kuwajengea uwezo viongozi na Watendaji kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa na kuimarisha misingi ya uwazi, uwajibikaji na usawa katika matumizi ya fedha kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ibara ya 146(1) na (2)(c) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano ya Tanzania ya mwaka 1977 inaelekeza uimarishaji wa demokrasia kwa wananchi na kuwawezesha wananchi kushiriki katika kujitea maendeleo. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatekeleza matakwa hayo ya Kikatiba kwa kuhakikisha Uchaguzi wa Serikali za Mitaa unafanyika kila baada ya miaka mitano kwa kuzingatia Sheria za Serikali za Mitaa Sura 287 na 288.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 utakuwa wa sita tangu ulipofanyika kwa mara ya kwanza chini ya Mfumo wa Vyama Vingi vya Siasa mwaka 1994. Viongozi wataochaguliwa katika Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa mwaka 2019 ni Wenyeviti na Wajumbe wa Halmashauri za Vijiji, Wenyeviti wa Mitaa, Wajumbe wa Kamati za Mitaa na Wenyeviti wa Vitongoji.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekamilisha zoezi la uhakiki wa maeneo ya utawala ambayo yatashiriki katika uchaguzi huo katika Halmashauri zote 184 ukiondoa Jiji la Dar-es-Salaam kwa kushirikisha Wizara za Kisekta, Mikoa na Halmashauri. Lengo la zoezi hilo lilikuwa ni kujiridhisha na usahihi wa maeneo hayo kwa idadi na majina kabla ya kutoa Tangazo la Serikali kupitia Waziri mwenye dhamana na Serikali za Mitaa. Usahihi wa takwimu hizo ni muhimu kwa ajili ya maandalizi ya bajeti ya uchaguzi na mahitaji muhimu kwa ajili ya uchaguzi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, vilevile, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekamilisha maandalizi ya Kanuni za Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa mwaka 2019 ambazo zimeandaliwa kwa kuwashirikisha wadau mbalimbali wakiwemo Wakuu Mikoa 26, Makatibu Tawala wa Mikoa 26, Wakurugenzi wa Halmashauri 184, Maafisa Uchaguzi 184, Vyama vya Siasa vyenye usajili wa kudumu na Taasisi za Dini na Asasi Zisizo za Kiserikali. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatoa wito kwa wadau mbalimbali na wananchi kujandikisha na kuchukua fomu za kugombea na kujitokeza kwa wingi wakati wa kupiga kura ili kutumia haki yao ya kidemokrasia ya kuchagua au kuchaguliwa katika uchaguzi huo muda utakapofika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jukumu la msingi la Ofisi ya Rais-TAMISEMI ni kuzijengea uwezo Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kuteteleza majukumu yake kwa ufanisi. Mafunzo yametolewa kwa Wakuu wa Wilaya 27 walioteuliwa Oktoba, 2018, Wakuu wa Mikoa 26 na Makatibu Tawala wa Mikoa 26, Wakurugenzi wapya wa Halmashauri 39, walioteuliwa walifanyiwa mafunzo juu ya utawala bora kupitia Taasisi ya Uongozi kuhusu utekelezaji wa majukumu yao kwa kuzingatia Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo mbalimbali ya Serikali. Vilevile, Makatibu Tawala Wasaidizi wa Mipango na Uratibu 26 wa Mikoa na Maafisa Mipango 185 wa Halmashauri walipatiwa mafunzo kuhusu mipango na bajeti. Mafunzo mengine yalitolewa kwa wataalam 2,602 wa Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa wakiwemo Maafisa Utumishi, Maafisa Mipango, Maafisa Elimu, Waganga Wakuu, Maafisa Ustawi wa Jamii, Maafisa Lishe, Wakaguzi wa Ndani na Maafisa Ugavi. Mafunzo yametolewa pia kwa Maafisa Watendaji wa Vijiji na Mitaa 1,614. Mafunzo hayo yamesaidia kuboresha utendaji kazi ndani ya mamlaka ya Serikali na kutatua kero za wananchi ili kuboresha utoaji wa huduma.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ofisi ya Rais, TAMISEMI imeendelea kuboresha mifumo ya TEHAMA iliyopo na kubuni mifumo mipya ili kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa shughuli za Serikali. Mifumo iliyobuniwa ni pamoja na Mfumo wa Usajili wa Maeneo ya Utawala kwa ajili

ya utambuzi wa maeneo ya utawala ili kurahisisha utekelezaji wa shughuli mbalimbali za utoaji wa huduma kwa wananchi, Mfumo wa Kusajili Wadau wa Maendeleo na Vibali vya Tafiti ambao unatumika kuratibu Wadau wa Maendeleo ili kuwatambua na kujua kazi wanazotekeleza.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mifumo mingine iliyosanifiwa na Ofisi ya Rais-TAMISEMI ni pamoja na Mfumo wa Daftari la Wakazi (*Electronic Population Register System*) ambao umeanza kutumika kwa majaribio kusajili taarifa za wakazi katika Mikoa ya Songwe na Pwani, Mfumo wa Kuchagua Kidato cha Kwanza na Tano ambao unafanya kazi, Mfumo wa Kielektroniki wa Uhamisho wa Watumishi ambao unaendelea kukamilishwa na Mfumo wa Kielektroniki wa Ufuatiliaji na Tathmini ambao umejumuisha viashiria kutoka kwenye sekta zote ambazo utekelezaji wake unafanyika kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mfumo ya kielektroniki unaotumika katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa umechangia kuboresha hali ya upatikanaji wa taarifa kwa wakati, kuongeza ukusanyaji wa mapato, kuimarika kwa uwazi na uwajibikaji katika utendaji kazi ndani ya Serikali.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Mwaka wa Fedha 2018/2019, Tawala za Mikoa zimetumia jumla ya shilingi bilioni 31.64 kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa Ofisi na nyumba za viongozi katika Mikoa, Wilaya na Tarafa. Kati ya Fedha hizo, shilingi bilioni 20.6 zimetumika kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa Ofisi za Wakuu wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Tarafa na shilingi bilioni 11.04 zimetumika kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa nyumba za viongozi kwenye Mikoa, Wilaya na Tarafa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ujenzi na ukarabati wa Ofisi za Wakuu wa Mikoa umefanyika katika Mikoa ya Katavi, Simiyu, Njombe, Geita, Pwani, Arusha, Ruvuma, Dodoma na Singida kwa gharama ya shilingi bilioni 7.2. Aidha, ujenzi na ukarabati wa Ofisi za Wakuu wa Wilaya umefanyika katika Wilaya 29. Aidha, Ofisi 60 za Maafisa Tarafa zimejengwa kwa gharama ya shilingi bilioni 3.3.

Mheshimiwa Mwenyekiti, vilevile zimejengwa nyumba za viongozi 72 katika Mikoa na Wilaya kwa ajili ya Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Wilaya, Makatibu Tawala Wasaidizi wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Wilaya na Maafisa Tarafa. Hadi Februari 2019, ujenzi na ukarabati wa nyumba hizo umegharimu jumla ya shilingi bilioni 11.04.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri 78 zimeendelea na ujenzi wa majengo ya utawala zikiwemo Halmashauri 55 zilizotengewa bajeti ya shilingi bilioni 61.7 kuanzia mwaka wa Fedha 2015/16 hadi 2017/18. Ujenzi wa majengo hayo upo katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Halmashauri 23 zilizoanzishwa mwaka 2014 ziliidhinishwa jumla ya shilingi bilioni 52.9 katika mwaka wa fedha 2018/2019 kwa ajili ya ujenzi wa majengo ya utawala ya Halmashauri. Hadi Februari, 2019 Halmashauri 23 zimepokea jumla ya shilingi bilioni 23 sawa na asilimia 43.4 kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa majengo ya utawala ya Halmashauri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika sekta ya afya, huduma bora za afya ni msingi wa kuondoa umaskini na kuharakisha maendeleo ya wananchi. Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya mwaka 2015 inayoelekeza kuwa na Hospitali kila Wilaya, Kituo cha Afya kila Kata na Zahanati kila Kijiji. Lengo la mpango huo wa maendeleo ni kuongeza upatikanaji wa huduma za afya ya msingi katika ngazi zote ili kuboresha maisha ya wananchi na kuchochea ukuaji wa uchumi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika Mwaka wa Fedha 2018/2019, ziliidhinishwa jumla ya shilingi bilioni 100.5 kwa ajili ya kuanza ujenzi wa Hospitali 67 za Halmashauri. Hadi Februari 2019, fedha zote zilikuwa zimepokelewa kwenye Halmashauri na ujenzi unaendelea kwa kutumia utaratibu wa "*Force Account*" kwa kuzingatia Kanuni ya 167 ya Kanuni za Ununuzi wa Umma za mwaka 2013 pamoja na marekebisho yake ya mwaka 2016.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ujenzi wa Hospitali hizo za Hamashauri unahusisha majengo saba ambayo yamejengwa kwa kutumia shilingi bilioni 1.5 kwa kila Halmashauri zilizowekwa kwa kila Halmashauri. Majengo hayo ni ya Utawala, majengo ya nje, stoo ya madawa, maabara, jengo la mionzi, jengo la kufulia na jengo la wazazi. Aidha, ujenzi huo unatarajiwa kukamilika ifikapo Juni, 2019.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ujenzi na ukarabati wa Vituo vya Afya nchini ni mkakati wa Serikali wa kuboresha huduma ya Afya ya Msingi yaani (*Primary Health Care*) ili kupunguza msongamano katika Hospitali za Rufaa za Mikoa na zile za Kanda.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hivyo, katika mwaka wa fedha 2018/2019, Ofisi ya Rais, TAMISEMI imeendelea na ujenzi, ukarabati na ununuzi wa vifaa na vifaa tiba kwa ajili ya vituo vya kutolea huduma afya. Ujenzi na ukarabati huo unahusisha vituo vya kutolea huduma ya afya 352 ambao umegharimu jumla ya shilingi 184.67. Ujenzi na ukarabati huo umehusisha ujenzi wa jengo la Mama na Mtoto, nyumba moja ya mtumishi, jengo la wagonjwa wa nje na chumba cha kuhifadha maiti.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Serikali imeendelea kutoa fedha nyingi kwa kutumia utaratibu wa "*Force Account*" ambapo gharama zimepungua kutoka Shilingi bilioni 2.5 hadi Shilingi milioni 400 au 500 kwa kila Kituo cha Afya. Sambamba na ujenzi na ukarabati, Serikali imetoa jumla ya Shilingi bilioni 41.6 kwa ajili ya ununuzi wa vifaa tiba. Vilevile, Wataalam wa Usingizi zaidi ya 200 wamepatiwa mafunzo kwa ajili ya kuimarisha huduma na upasuaji kwenye vituo vya afya vilivyojengwa na kukarabatiwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti; sambamba na ujenzi wa miundombinu, Serikali imeajiri watumishi wa kada ya afya wapatao 8,447 waliopangiwa kufanya kazi katika vituo vilivyoko kwenye mamlaka za Serikali za Mitaa. Idadi hiyo inajumuisha watumishi 2,267 walioajiriwa mwaka wa fedha 2016/2017 na watumishi 6,180 walioajiriwa katika mwaka wa fedha 2018/2019. Vilevile Taasisi ya Benjamini Mkapa imeajiri watumishi 300 na kuwapanga katika maeneo ya kipaumbele kwenye vituo vilivyokarabatiwa ili wawenze kutoa huduma.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika kuhakikisha huduma bora za afya zinapatikana, Ofisi ya Rais, TAMISEMI imeratibu uanzishwaji wa Mfumo wa Mshitiri katika Mikoa 26 ya Tanzania Bara ikiwa ni utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mpango Mkakati wa Sekta ya Afya na utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015. Mfumo wa Mshitiri umeviwezesha vituo vya kutolea huduma ya afya kupata mahitaji ya vifaa, vifaa tiba, dawa na vitendanishi kutoka kwa Wauzaji Binafsi walioteuliwa pindi mahitaji yanapokosekana kutoka Bohari Kuu ya Dawa (*MSD*).

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika wa mpango wa lishe, nchi yetu bado inakabiliwa na matatizo ya lishe duni ambapo viwango vya udumavu katika Mikoa mingi bado siyo ya kuridhisha. Kwa mujibu wa daftari la Hali ya Afya nchini kwa mwaka 2016/2017 inaonesha hali ya udumavu kwa watoto chini ya miaka mitano ni asilimia 34.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Serikali kwa kushirikiana na jamii na Wadau wa Maendeleo inatekeleza Mpango Jumuishi wa Taifa ya Taifa ya Lishe wa Miaka Mitano ambao umejielekeza katika kutekeleza afua mbalimbali za lishe likiwemo tatizo la utapiamlo. Serikali imeweka kipaumbele na kuongeza rasilimali fedha za utekelezaji afua za lishe kutoka Shilingi bilioni 11 zilizoishia mwaka wa fedha 2017/2018 hadi Shilingi bilioni 15 katika mwaka wa fedha 2018/2019 sawa na ongezeko la asilimia 3.6.

Mheshimiwa Mwenyekiti, vilevile, katika kipindi hicho wadau wa maendeleo walitoa kiasi cha shilingi bilioni 4.96 zilizotumika kutekeleza afua za lishe katika baadhi ya Mikoa na Halmashauri nchini. Ongezeko la rasilimali fedha limesaidia kuongeza kiwango cha utoaji wa huduma ya matone ya vitamini A kutoka asilimia 93 mwaka 2017 hadi asilimia 97 kwa

mwaka 2018; na utoaji wa dawa za minyoo umeongezeka kutoka asilimia 92 mwaka 2017 hadi asilimia 96 kwa mwaka 2018.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ofisi ya Rais, TAMISEMI imesaini mkataba na utendaji kazi na Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Wakurugenzi wa Halmashauri ili kuimarisha usimamizi na uwajibikaji katika utekelezaji wa afua za lishe nchini. Mikataba hiyo inafanyiwa tathmini kila baada ya miezi sita ili kupima kufanikiwa kwa malengo ya kutokomeza utapiamlo. Vilevile Serikali imeimarisha maeneo ya rasilimali watu hasa wataalam wa lishe ambapo jumla ya wataalam wapatao 113 wameajiriwa ili kuboresha mkakati wa utekelezaji wa afua za lishe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika suala zima la ulinzi na usalama wa mtoto, katika hatua ya kuendelea kuimarisha ulinzi na usalama wa mtoto kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa, Wataalam wa Ustawi wa Jamii wapatao 505 kati ya 738 wamepatiwa mafunzo kuhusu namna ya kutoa huduma ya ulinzi na usalama wa mtoto katika maeneo yao. Hadi Februari, 2019, watoto wapatao 389,012 wanaoishi katika mazingira magumu wametambuliwa ikilinganishwa na watoto 201,382 waliotambuliwa hadi Machi, 2018 na kupatiwa huduma mbalimbali ikiwemo kuunganishwa na familia zao, vifaa vya shuleni na ada za kujiunga na vyuo vya mafunzo ya ufundi ikiwemo vyuo vya VETA.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika upande wa Watu Wenye Ulemavu waliotambuliwa walikuwa ni 405,426. Jumla ya Watu Wenye Ulemavu 217,932 kati ya 405,426 ya waliotambuliwa, walipatiwa huduma ya Afya kwa gharama ya shilingi milioni 102.1 na kati yao 3,226 walipatiwa kadi ya Bima ya Afya ya Jamii (CHF).

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upande wa huduma za wazee, hadi Februari, 2019 jumla ya wazee 750,622 walitambuliwa ikilinganishwa na wazee 300,000 waliotambuliwa hadi Februari, 2018. Kati ya hao, wazee 247,705 walipatiwa vitambulisho vya matibabu bure, sawa na asilimia 33 ya wazee wote waliotambuliwa. Aidha, kati ya hao, wazee 502,917 wamepatiwa kadi ya matibabu ya Afya ya Jamii (CHF) sawa na asilimia 67.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ofisi ya Rais, TAMISEMI imeboresha utaratibu wa usimamizi wa fedha za Mfuko wa Pamoja wa Afya kwa kuzipeleka fedha moja kwa moja kwenye Vituo vya Kutolea Kuduma ya Afya ambapo wananchi wanashirikishwa kupitia Kamati za Usimamizi wa Vituo vya Kutolea Huduma za Afya. Serikali kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo imeanzisha mfumo wa kielektroniki ujulikanao kama FFARS ambao unatumika kusimamia fedha hizo na kurahisisha upatikanaji wa taarifa ya matumizi ya fedha hizo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi (*Result Based Financing*) ulianza kutekelezwa mwaka 2015 katika Halmashauri ya Wilaya ya Kishapu Mkoani Shinyanga kwa majaribio na baadaye kwa mwaka 2016, Programu hiyo ilianza kutekeleza katika Halmashauri zote za Mkoa wa Shinyanga. Kwa sasa Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi unatekelezwa katika Mikoa minane ya Shinyanga, Mwanza, Pwani, Simiyu, Tabora, Kagera, Geita na Kigoma yenye jumla ya Halmashauri 59 na vituo 1,655 vya kutolea huduma ya afya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mikoa hiyo ilichaguliwa kutokana na uwepo wa vifo vya mama wajawazito vilivyosababishwa na kukosekana na huduma za msingi pamoja na idadi ndogo ya wataalam wa afya kwenye maeneo hayo. Mpango huo unahusisha ukarabati wa vituo vya kutolea huduma za afya na kujenga uwezo wa Timu za Usimamizi wa huduma ya afya ngazi ya Mkoa na Wilaya. Katika kipindi cha kuanzia Julai, 2018 hadi Februari, 2019 jumla ya shilingi bilioni 26.1 zimetumika kutekeleza mpango huo katika shughuli za usimamizi ngazi ya Mkoa na uboreshaji wa miundombinu ya kutolea huduma ya afya kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, utekelezaji wa mpango huo umesaidia kuboresha huduma za afya ambapo Mikoa hiyo sasa inafanya vizuri katika kiwango cha utoaji wa huduma ya afya kutoka mwaka 2015 hadi 2018. Mafanikio mengine yaliyopatikana ni pamoja na kuimarika kwa ushirikishwaji wa wananchi kupitia kuongezeka kuundwa kwa Bodi ya Afya za Halmashauri kutoka asilimia 50 hadi asilimia 86.2. Vituo vya Afya vyenye nyota sifuri vimepungua kutoka asilimia 42.5 hadi asilimia 3.1 na vituo vyenye nyota zaidi ya tatu vimeongezeka kutoka asilimia 0.8 hadi asilimia 23.2. Aidha, kiwango cha ubora wa takwimu kimeongezeka kutoka asilimia 70 hadi asilimia 89.5 kwenye Mikoa minane ya utekelezaji wa mpango huo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika suala zima la Utekelezaji wa Elimu Msingi Bila Malipo, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeendelea kuchukua hatua mbalimbali katika kuboresha, kuimarisha na kuinua kiwango cha Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari kwa lengo la kuhakikisha elimu katika ngazi zote inakuwa na ubora unaostahili. Lengo ni kuwa na jamii iliyoelimika yenye maarifa, uzalendo na ujuzi wa kutosha kumudu ustawi wa maisha yao na kuhimili ushindani wa ndani na wa Kimataifa.

Mheshimiwa Mwenyekiti; kwa upande wa Elimu ya Awali, uandikishaji wa wanafunzi wapya katika mfumo rasmi wa elimu nchini umeonesha kuwa hadi Machi, 2019 wanafunzi wa elimu ya awali walioandikishwa ni 1,278,816 sawa na asilimia 92.48 ya lengo la kuandikisha wanafunzi 1,382,761. Aidha, kati ya hao walioandikishwa, wanafunzi 1,372 ni wenye mahitaji maalum. Vilevile, wanafunzi wapya walioandikishwa kuanza Darasa la Kwanza ni 1,670,919. Kati ya hao, wanafunzi wenye mahitaji maalum walioandikishwa ni 3,028.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeendelea kushirikiana na wananchi na wadau wa maendeleo katika kuboresha miundombinu ya Shule za Awali na Msingi. Hadi Februari, 2019 ujenzi wa vyumba vya madarasa 2,840 kwa Shule za Msingi umefanyika ambapo vyumba vya madarasa 6,637 viko katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Vilevile, jumla ya matundu ya vyoo 7,067 kwa vyoo vya wanafunzi 6,445 na vile vya Walimu 622 yamejengwa katika Shule za Msingi. Aidha, matundu ya vyoo 3,004 yameendelea kujengwa na yanatarajiwa kukamilika kabla ya Juni, 2019.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kazi nyingine za kuboresha miundombinu ya elimu zilizofanyika pia ni pamoja na ujenzi wa nyumba za Walimu 720 na kuongeza idadi ya nyumba hizo kutoka 44,320 mwaka 2018 hadi 45,040 Februari, 2019. Aidha, madawati ya wanafunzi watatu watatu yameongezeka kutoka madawati 2,858,982 yaliyokuwepo mwezi Machi, 2018 hadi madawati 2,994,266 Februari, 2019 sawa na ongezeko la madawati 135.284.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwaka 2019...

(Hapa kengele ililia kuashiria kwisha kwa muda wa Mzungumzaji)

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri una dakika tano, kwa hiyo, weka yale muhimu, halafu useme yote yaingie kwenye Hansard.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Mwenyekiti, hivi si saa nzima au! Najua tuna present saa moja. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Sasa hayo makofi ya nini?

WABUNGE FULANI: Aendelee.

MWENYEKITI: Mimi ndio referee hapa. Nusu saa Utawala Bora, nusu saa TAMISEMI.

(Hapa baadhi ya Wabunge walizungumza bila kufuata utaratibu)

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA:
Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante.

MWENYEKITI: Mnataka kutoka nje? (Kicheko)

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Mwenyekiti, Mpango wa Bajeti wa Mwaka wa Fedha 2019/2020 umeandaliwa kwa kuzingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025, Mpango wa Pili wa Taifa wa Maendeleo ya Miaka Mitano (2016/2017 mpaka 2020/2021), Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2019.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Ofisi ya Rais TAMISEMI na Taasisi zake, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Serikali za Mitaa imepanga kutekeleza mipango mbalimbali kama inavyoainishwa kiundani katika hotuba yangu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, baadhi ya malengo mahsusi yaliyopangwa kutekelezwa katika mwaka mwaka wa fedha 2019/2020 ni kama yafuatavyo:-

Kuanza ujenzi wa Hospitali mpya 27 za Halmashauri. Hospitali hizo zitajengwa na kuboreshwa katika Halmashauri mbalimbali kama zinavyoainisha katika kitabu changu; kuendelea na ujenzi wa Hospitali 67 ambazo zimeishia katika bajeti mwaka wa fedha 2018/2019; ujenzi wa Vituo vya Afya vipya 52; kutekeleza Mpango wa Elimu ya Msingi Bila Malipo ambao utagharimu shilingi bilioni 288.7; ukamilishaji wa ujenzi wa nyumba 364; ujenzi wa Sekondari mpya za wasichana 26; ununuzi wa magari mapya 26; ujenzi wa nyumba 800 na madarasa; ujenzi wa mabweni 300; Ujenzi wa matundu ya choo 1,000; ujenzi wa majengo 50; na Ujenzi wa kumbi 200.

Vile vile ukarabati wa shule kongwe 15; ununuzi wa vifaa kwa shule maalum 70; ununuzi wa magari 40 kwa ajili ya Halmashauri mbalimbali; ujenzi wa nyumba 1,200 vya madarasa kwa Shule za Msingi; ujenzi wa matundu ya vyoo 2,000; ujenzi wa mabweni 10; kuendelea na majengo ya majengo ya utawala katika Halmashauri 62 ambao utagharimu ya shilingi bilioni 56.5; kuendelea na ujenzi wa majengo ya utawala katika Mikoa mitano; kuanza ujenzi wa jengo upya katika Mkoa wa Mbeya; ununuzi wa magari 13 kwa ajili ya Halmashauri; na kuendelea na utekelezaji wa miradi ya kimkakati katika Halmashauri zilizokidhi vigezo;

Pia Kufanya matengenezo ya barabara zenye urefu wa kilometa 21,525; ujenzi wa madaraja 113, ujenzi wa makalvati makubwa 270 na makalvati madogo 2,403; ujenzi wa barabara za lami ya kilometa 15.5; ujenzi wa barabara za lami za kilometa 25 kwa mpango katika Jiji la Dae es Salaam na kuweza kutoa mikopo kwa vikundi vya wanawake ambao utagharimu shilingi bilioni 62.5

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upande wangu sasa naomba kutoa shukrani kubwa sana kwa watu wote walioshiriki kwa pamoja hasa nikiwashukuru Kamati ikiongozwa na Mwenyekiti na Makamu Mwenyekiti Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa. Nawashukuru sana Wajumbe wote wa Kamati kwa kazi kubwa waliyoifanya.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini pia nawashukuru Manaibu wangu Mawaziri ambao ni Mheshimiwa Josephat Kandege, pamoja Mheshimiwa Mwita Waitara kwa kazi kubwa walioifanya. Namshukuru pia Katibu Mkuu wangu Bwana Nyamhanga kwa kazi kubwa aliyoifanya Dorothy Gwajima na Dickson Mzungu. Nawashukuru Wakuu wote wa Taasisi mbalimbali ambazo ziko chini ya Ofisi yangu ambao wamefanya kazi kubwa sana katika mchakato huu wa bajeti.

Mheshimiwa Mwenyekiti, halikadhalika napenda kuwashukuru wadau wote wa maendeleo ambao hapa kutokana muda sitaweza kuwataja. Nawashukuru kwa kazi kubwa ambayo wameifanya. Vilevile naishukuru familia yangu kwa msaada mkubwa walionipa katika kutekeleza majukumu yangu. Nawashukuru wananchi wangu wa Kisarawe kwa kazi kubwa waliyoifanya na kunipa moyo katika kipindi chote.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa baada ya kuzungumza hayo, tutarajie katika Mwaka wa Fedha 2019/2020, Ofisi ya Rais, TAMISEMI na Taasisi zilizo chini yake na Mikoa 26 na Halmashauri 185 inaomba idhini ya kukusanya maduhuli na mapato ya ndani jumla ya shilingi 802,160,498,164/=. Makusanyo hayo yatatokana na mauzo ya vifaa chakavu, nyaraka za zabuni, faini mbalimbali, ada za wanafunzi, marejesho na kodi za ushuru.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upande wa matumizi Ofisi ya Rais, TAMISEMI na Taasisi zake, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa 26 na Halmashauri 185 imepanga bajeti ya matumizi kama ifuatavyo:-

Mishahara shilingi 3,807,104,425,000/=. Katika upande wa matumizi mengineyo, shilingi 707,951,000,000/=. Katika Miradi ya Maendeleo tunatarajia kutumia shilingi 1,692,937,354,769.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa naomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2019/2020 jumla ya shilingi 6,207,992,779,769/= kwa ajili ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI - Fungu Na. 56; Tume ya Utumishi wa Walimu - Fungu Na. 02; na Mafungu 26 ya Mikoa yanayojumuisha Halmashauri 185.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na hotuba hii, yapo majedwali ambayo yanafafanua kwa kina Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI, Taasisi zake, Mikoa na Halmashauri.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hotuba hii inapatikana pia kwenye tovuti ya Ofisi ya Rais, TAMISEMI ambayo ni www.tamisemi.go.tz

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kutoa hoja.

HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA, MHESHIMIWA SELEMANI SAIDI JAFO (MB), AKIWASILISHA BUNGENI MAPITIO, MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2019/20 – KAMA ILIVYOWASILISHWA MEZANI

A. UTANGULIZI

- 1. Mheshimiwa Spika;** kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo ndani ya Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (Ofisi ya Rais-TAMISEMI) kwa Mwaka wa Fedha 2018/19. Aidha, naomba Bunge lako Tukufu lijadili na kupitisha Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2019/20.
- 2. Mheshimiwa Spika;** napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kunijalia afya njema na kuniwezesha kutekeleza majukumu yangu ya kuiongoza Ofisi ya Rais-TAMISEMI ambayo ina wajibu wa kuwahudumia wananchi kiuchumi na kijamii.
- 3. Mheshimiwa Spika;** kwa heshima kubwa naomba kumpongeza Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa uongozi wake imara, wenye weledi na umakini katika utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya

Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 ambao umeiwezesha nchi yetu kupiga hatua ya maendeleo katika utoaji wa huduma kwa Sekta zote. Aidha, nawapongeza Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa namna wanavyomsaidia Mheshimiwa Rais kusimamia na kuongoza shughuli zote za Serikali ya Awamu ya Tano.

4. **Mheshimiwa Spika;** kipekee nakupongeza wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge kwa hekima na busara mnazotumia kuongoza Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, napenda kuipongeza Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza, Mbunge wa Bukoba Vijijini, na Makamu Mwenyekiti, Mheshimiwa Mwanne Mchemba, Mbunge wa Viti Maalum, na Wajumbe wote wa Kamati hiyo kwa kuchambua na kujadili Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Maoni, ushauri na ushirikiano uliotolewa na Kamati umewezesha Wizara yangu kukamilisha maandalizi ya Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 kwa ufanisi.
5. **Mheshimiwa Spika;** naomba kuchukua fursa hii kuwapongeza Waheshimiwa Wabunge wote waliochaguliwa kwenye Chaguzi Ndogo akiwemo Mheshimiwa Mwita Waitara, Mbunge wa Ukonga, ambaye kwa sasa ni Naibu Waziri, Ofisi ya Rais-TAMISEMI anayeshughulikia huduma za Elimu na Utawala; Mheshimiwa Julius Kalanga Laizer, Mbunge wa Monduli; Mheshimiwa Timotheo Paul Mnzava, Mbunge wa Korogwe Vijijini; Mheshimiwa Marwa Ryoba Chacha, Mbunge wa Serengeti; Mheshimiwa Mhandisi Christopher Kajoro Chizza, Mbunge wa Buyungu; Mheshimiwa Joseph Michael Mkundi, Mbunge wa Ukerewe; Mheshimiwa James Kinyasi Millya, Mbunge wa Simanjiro; Mheshimiwa Pauline Philipo Gekul, Mbunge wa Babati Mjini; na Mheshimiwa Abdallah Ally Mtolea, Mbunge wa Temeke.
6. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka 2018, Bunge lako Tukufu lilipata simanzi kutokana na kifo cha Mheshimiwa Stephen Hilal Ngonyani aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Korogwe Vijijini na Mheshimiwa Kasuku Bilago aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Buyungu. Natoa pole kwako Mheshimiwa Spika, Waheshimiwa Wabunge na familia za marehemu kwa kuondokewa na wapendwa wao. Aidha, kwa masikitiko makubwa natumia fursa hii kuwapa pole wote waliopatwa na majanga ya ajali na kufiwa na ndugu, jamaa na wapendwa wao katika matukio mbalimbali hapa nchini. Mwenyezi Mungu awapokee na kuwahifadhi mahali pema peponi. Amina.
7. **Mheshimiwa Spika;** baada ya kusema hayo, sasa napenda kutoa maelezo ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2018/19 na Mpango na Makadirio ya Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20.

B. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2018/19

8. **Mheshimiwa Spika;** utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2018/19, ulizingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo ya Mwaka 2025, Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015, Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano Awamu ya Pili wa Mwaka 2016/17 hadi 2020/21, Agenda ya Dunia ya Malengo Endelevu ya Maendeleo ya Mwaka 2030, Hotuba ya Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, katika Mkutano wa 11 wa Bunge wa Novemba 2015, Sheria ya Bajeti Na. 11 ya Mwaka 2015 na dhana ya Upelekaji Madaraka kwa Umma na Sera mbalimbali za Serikali.
9. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Halmashauri iliidhinishiwa kutumia **Shilingi trilioni 6.58** kwa ajili ya Mishahara, Matumizi Mengineyo na Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, jumla ya **Shilingi trilioni 4.13** ni Mishahara, **Shilingi bilioni 649.3** ni Matumizi

Mengineyo na **Shilingi trilioni 1.80** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha za maendeleo kiasi cha **Shilingi trilioni 1.27** ni fedha za ndani na **Shilingi bilioni 527.1** ni fedha za nje. Hadi Februari, 2019, jumla ya **Shilingi trilioni 3.43** zilikuwa zimepokelewa sawa na **asilimia 52** ya Bajeti iliyoidhinishwa kwa mafungu yote ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI.

Maduhuli ya OR-TAMISEMI na Mikoa

10. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI na Mikoa iliidhinishwa kukusanya maduhuli ya **Shilingi bilioni 22.7**. Kati ya fedha **Shilingi milioni 20.0** ni Maduhuli ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI, **Shilingi bilioni 22.6** ni Maduhuli ya Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI na **Shilingi milioni 130.5** ni maduhuli ya Mikoa. Hadi Februari, 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekusanya jumla ya **Shilingi milioni 7.9** sawa na **asilimia 40** ya lengo, Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI zimekusanya **Shilingi bilioni 9.8** sawa na **asilimia 43** na Mikoa imekusanya jumla ya **Shilingi milioni 118.6** sawa na **asilimia 85** ya lengo.

Mapato ya Ndani ya Halmashauri

11. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Halmashauri ziliidhinishwa kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 735.6** kutoka kwenye vyanzo mbalimbali vya ndani. Hadi kufikia Februari, 2019, Halmashauri zilikuwa zimekusanya jumla ya **Shilingi bilioni 392.90** sawa na **asilimia 53** ya makadirio (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na.1**). Kiasi kilichokusanywa ni ongezeko la **Shilingi bilioni 111.6** ikilinganishwa na kiasi cha **Shilingi bilioni 281.3** zilizokusanywa hadi Februari, 2018. Ongezeko la makusanyo limechangiwa na kuimarishwa kwa usimamizi na udhibiti, elimu na hamasa kwa walipa kodi na matumizi ya mifumo ya kielektroniki katika ukusanyaji wa mapato. Aidha, mkakati uliowekwa na OR-TAMISEMI wa kuzishindanisha Halmashauri kila robo mwaka umesaidia kuongeza juhudi ya ukusanyaji wa mapato ya ndani miongoni mwa Halmashauri.

Matumizi

12. **Mheshimiwa Spika;** majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI yanatekelezwa katika ngazi ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI Makao Makuu, Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. Ofisi ya Rais-TAMISEMI Makao Makuu na Mikoa ina jukumu la kuratibu na kusimamia utekelezaji unaofanyika kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.
13. **Mheshimiwa Spika;** hadi Februari 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI na Taasisi zilizo chini yake zilikuwa zimepokea jumla ya **Shilingi bilioni 181.7** sawa na **asilimia 45.2** ya bajeti ya **Shilingi bilioni 402.3**. Vilevile, hadi Februari 2019, Tume ya Utumishi wa Walimu ilikuwa imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 5.6** sawa na **asilimia 45** ya Bajeti ya **Shilingi bilioni 12.5** zilizoidhinishwa na Bunge lako Tukufu. Aidha, Mikoa 26 imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 144.3** kati ya bajeti ya **Shilingi bilioni 298.3** sawa na **asilimia 48.4**. Kadhalika, Halmashauri 185 zimepokea jumla ya **Shilingi trilioni 3.10** kati ya **Shilingi trilioni 5.88** zilizoidhinishwa sawa na **asilimia 52.7**.

Utawala Bora na Demokrasia

14. **Mheshimiwa Spika;** utawala bora ni nyenzo muhimu katika kuharakisha maendeleo endelevu ya nchi kwa kuzingatia misingi ya Sheria, uwazi na uwajibikaji ili kutoa huduma bora kwa wananchi. Malengo ya kijamii na kiuchumi hayawezi kufikiwa endapo itakosekana misingi ya haki, usawa, uwazi na uwajibikaji. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inasimamia utekelezaji wa shughuli za utawala bora kwa kuzingatia matakwa ya Ibara ya 146(1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977

inayohusu Ugatuuji wa Madaraka kwa Wananchi ili kuboresha utoaji wa huduma za kijamii na maendeleo. Mamlaka za Serikali za Mitaa ni vyombo vya wananchi vyenye Mamlaka ya kushiriki na kuwashirikisha wananchi katika mipango na utekelezaji wa shughuli za maendeleo katika maeneo yao. Dhana ya ugatuuji wa Madaraka kwa Umma inatekelezwa kupitia misingi mikuu minne ambayo ni ugatuuji wa madaraka ya Kisiasa, Ugatuuji wa Rasilimali Watu, ugatuuji wa rasilimali fedha na mahusiano baina ya Serikali Kuu na Serikali za Mitaa.

15. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuimarisha utawala bora na demokrasia ikiwa ni pamoja na maandalizi ya Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019, ujenzi wa majengo ya utawala katika Mikoa, Halmashauri, Tarafa, Kata, Mitaa na Vijiji ili kuboresha mazingira ya kufanyia kazi, kutoa mafunzo ya kuwajengea uwezo Viongozi na Watendaji kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa na kuimarisha misingi ya uwazi, usawa na uwajibikaji katika matumizi ya fedha kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019

16. **Mheshimiwa Spika;** Ibara ya 146 (1) na (2)(c) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano ya Tanzania ya Mwaka 1977 inaelekeza uimarishaji wa Demokrasia kwa Wananchi na kuwawezesha Wananchi kushiriki katika kujitelea maendeleo. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatekeleza matakwa hayo ya Kikatiba kwa kuhakikisha Uchaguzi wa Serikali za Mitaa unafanyika kila baada ya miaka mitano kwa kuzingatia Sheria za Serikali za Mitaa Sura 287 na 288. Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 utakuwa wa sita tangu ulipofanyika kwa mara ya kwanza chini ya Mfumo wa Vyama Vingi vya Siasa Mwaka 1994. Viongozi watakoachaguliwa katika Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 ni Wenyeviti na Wajumbe wa Halmashauri za Vijiji, Wenyeviti wa Mitaa, Wajumbe wa Kamati za Mitaa na Wenyeviti wa Vitongoji.
17. **Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekamilisha zoezi la uhakiki wa maeneo ya utawala ambayo yatashiriki katika uchaguzi huo katika Halmashauri zote 184 ukiondoa Jiji la Dar-es-Salaam kwa kushirikisha Wizara za Kisekta, Mikoa na Halmashauri. Lengo la zoezi hilo lilikuwa ni kujiridhisha na usahihi wa maeneo hayo kwa idadi na majina kabla ya kutoa Tangazo la Serikali kupitia Waziri mwenye dhamana na Serikali za Mitaa. Usahihi wa takwimu hizo ni muhimu kwa ajili ya maandalizi ya bajeti ya uchaguzi na mahitaji mengine muhimu kwa ajili ya uchaguzi.
18. **Mheshimiwa Spika;** vilevile Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekamilisha maandalizi ya Kanuni za Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 ambazo zimeandaliwa kwa kuwashirikisha Wadau mbalimbali wakiwemo Wakuu Mikoa 26, Makatibu Tawala wa Mikoa 26, Wakurugenzi wa Halmashauri 184, Maafisa Uchaguzi 184, Vyama vya Siasa vyenye usajili wa kudumu na Taasisi za Dini na Asasi Zisizo za Kiserikali. Kanuni hizo zitatumika kusimamia uchaguzi huo ambao utafanyika Novemba, 2019. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatoa wito kwa wadau mbalimbali na wananchi kujiandikisha, kuchukua fomu za kugombea na kujitokeza kwa wingi wakati wa kupiga kura ili kutumia haki yao ya kidemokrasia ya kuchagua au kuchaguliwa katika uchaguzi huo muda utakapofika.

Kuzijengea Uwezo Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

19. **Mheshimiwa Spika;** jukumu la msingi la Ofisi ya Rais-TAMISEMI ni kuzijengea uwezo Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi. Mafunzo yametolewa kwa Wakuu wa Wilaya 27 walioteuliwa Oktoba, 2018 katika nyanja za mifumo, taratibu za mawasiliano Serikalini na mahusiano baina ya Taasisi za Serikali. Mafunzo hayo yameimarisha utendaji kazi wa Wakuu wa Wilaya katika usimamizi wa miradi ya maendeleo, utawala bora na utatuzi wa kero za Wananchi. Vilevile, Mwezi Desemba 2018, Wakuu wa Mikoa **26** na Makatibu Tawala wa

Mikoa 26, Wakurugenzi wapya wa Halmashauri **39** walioteuliwa walifanyiwa mafunzo juu ya utawala bora kupitia Taasisi ya Uongozi kuhusu utekelezaji wa majukumu yao kwa kuzingatia Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo mbalimbali ya Serikali. Vilevile, Makatibu Tawala Wasaidizi wa Mipango na Uratibu **26** wa Mikoa na Maafisa Mipango **185** wa Halmashauri walipatiwa mafunzo kuhusu mipango na Bajeti. Mafunzo hayo yamesaidia kuboresha utendaji ndani ya Serikali na kutatua kero za wananchi ili kuboresha utoaji wa huduma.

- 20. Mheshimiwa Spika;** mafunzo mengine yametolewa kwa Wataalam **2,602** wa Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa wakiwemo Maafisa Utumishi, Maafisa Mipango, Maafisa Elimu, Waganga Wakuu, Maafisa Ustawi wa Jamii, Maafisa Lishe, Wakaguzi wa Ndani na Maafisa Ugavi. Mafunzo yametolewa pia kwa Maafisa Watendaji wa Vijiji na Mitaa **1,614**. Mafunzo hayo yalihusu uzingatiaji wa Sheria ya Ununuzi wa Umma na Sheria mbalimbali, Kanuni, Taratibu na Miongozo mbalimbali ya Utumishi wa Umma, misingi ya utawala bora, utoaji huduma, usimamizi na uendeshaji, tathmini ya utekelezaji wa mipango na bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2018/19 na maandalizi ya mipango na bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20.

Matumizi ya Mifumo ya TEHAMA

- 21. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuboresha mifumo ya TEHAMA iliyopo na kubuni mifumo mipya ili kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa shughuli za Serikali. Mifumo iliyobuniwa ni pamoja na Mfumo wa Usajili wa Maeneo ya Utawala kwa ajili ya utambuzi wa maeneo ya utawala ili kurahisisha utekelezaji wa shughuli mbalimbali za utoaji wa huduma kwa wananchi, Mfumo wa Kusajili Wadau wa Maendeleo na Vibali vya Tafiti ambao unatumika kuratibu Wadau wa Maendeleo ili kuwatambua na kujua kazi wanazotekeleza.
- 22. Mheshimiwa Spika;** mifumo mingine iliyosanifiwa na Ofisi ya Rais-TAMISEMI ni pamoja na Mfumo wa Daftari la Wakazi (*Electronic Population Register System*) ambao umeanza kutumika kwa majaribio kusajili taarifa za wakazi katika Mikoa ya Songwe na Pwani na Mfumo wa Kuchagua Kidato cha Kwanza na Tano ambao unafanya kazi. Aidha, Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora inakamilisha maandalizi ya Mfumo wa Kielektroniki wa Uhamisho wa Watumishi. Mfumo huo utaimarisha uwazi, uwajibikaji na kuondoa usumbufu kwa mtumishi kulazimika kusafiri kwa ajili ya kushughulikia uhamisho.
- 23. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imesanifu mfumo wa kielektroniki wa ufuatiliaji na tathmini ambao umejumuisha viashiria kutoka kwenye sekta zote ambazo utekelezaji wake unafanyika kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mfumo huo utaiwezesha Ofisi ya Rais-TAMISEMI na Wizara za kisekta kupata taarifa kuhusu utekelezaji wa masuala ya kisera na kiutendaji kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mfumo uko katika hatua za mwisho za maandalizi ili uanze kutumika.
- 24. Mheshimiwa Spika;** mfumo wa kusimamia huduma za afya wa GoTHOMIS unatumika katika vituo vya kutolea huduma za afya **381** ambavyo vinajumuisha Hospitali za Rufaa za Mikoa **23**, Hospitali za Halmashauri **89**, Vituo vya Afya **178** na Zahanati **91**. Lengo ni kuwa na taarifa sahihi za afya, kuimarisha ukusanyaji wa mapato na kuboresha utoaji wa huduma za afya.
- 25. Mheshimiwa Spika;** mifumo imeunganishwa ili iwasiliane na kubadilishana taarifa kupitia *Muungano Gateway* ukiwemo Mfumo Funganishi wa Usimamizi na Udhhibiti wa Matumizi ya Fedha (*Epicor*), Mfumo wa Mipango na Utoaji wa Taarifa (*PlanRep*), Mfumo wa kukusanyia Mapato ya Ndani ya Mamlaka za Serikali za Mitaa (*LGRCIS*), Mfumo wa Kihisibu wa Mapato na Matumizi na Utoaji Taarifa na Mfumo wa GoT-

HOMIS unaotumika katika vituo vya kutolea huduma za afya kwa ajili ya usimamizi na ukusanyaji wa mapato yanayotokana na uchangiaji wa huduma za afya.

26. **Mheshimiwa Spika;** mifumo ya kielektroniki inayotumika katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa imechangia kuboresha hali ya upatikanaji wa taarifa kwa wakati, kuongeza ukusanyaji wa mapato, kuimarika kwa uwazi na uwajibikaji katika utendaji kazi ndani ya Serikali.

Ujenzi wa Majengo ya Utawala na Nyumba za Viongozi Katika Mikoa na Halmashauri

27. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Tawala za Mikoa zimetumia jumla ya **Shilingi bilioni 31.64** kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa Ofisi na nyumba za Viongozi katika Mkoa, Wilaya na Tarafa. Kati ya Fedha hizo, **Shilingi bilioni 20.6** zimetumika kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa Ofisi za Wakuu wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Tarafa na **Shilingi bilioni 11.04** zimetumika kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa nyumba za Viongozi kwenye Mikoa, Wilaya na Tarafa.
28. **Mheshimiwa Spika;** ujenzi na ukarabati wa Ofisi za Wakuu wa Mikoa umefanyika katika Mikoa ya Katavi, Simiyu, Njombe, Geita, Pwani, Arusha, Ruvuma, Dodoma na Singida kwa gharama ya **Shilingi bilioni 7.2**. Aidha, ujenzi na ukarabati wa Ofisi za Wakuu wa Wilaya umefanyika katika Wilaya **29** ambazo ni Busega, Wanging'ombe, Nyang'hwale, Mbogwe, Dodoma Mjini, Buhigwe, Hai, Ruangwa, Malinyi, Gairo, Nyamagana, Tunduru, Mtwara, Mbinga, Pangani, Kilindi, Korogwe, Muleba, Biharamulo, Kaliua, Kigoma, Ubungo, Nyasa, Kalambo, Muheza, Igunga, Mkalama, Lushoto na Kinondoni ambazo zimegharimu jumla ya **Shilingi bilioni 10.1**. Aidha, Ofisi **60** za Maafisa Tarafa zimejengwa kwa gharama ya **Shilingi bilioni 3.3**.
29. **Mheshimiwa Spika;** vilevile zimejengwa nyumba za Viongozi 72 katika Mikoa na Wilaya kwa ajili ya Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Wilaya, Makatibu Tawala Wasaidizi wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Wilaya na Maafisa Tarafa. Hadi Februari 2019, ujenzi na ukarabati wa nyumba hizo umegharimu jumla ya **Shilingi bilioni 11.04**.
30. **Mheshimiwa Spika;** Mkoa wa Njombe umepokea jumla ya **Shilingi milioni 401.01** kwa ajili ya ujenzi wa nyumba ya Mkuu wa Mkoa, Katibu Tawala wa Mkoa, Ofisi na nyumba ya Mkuu wa Wilaya ya Wanging'ombe. Nyumba ya Mkuu wa Mkoa na Katibu Tawala wa Mkoa zipo katika hatua ya umalizaji. Aidha, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya Wanging'ombe imekamilika na inatumika na nyumba ya Mkuu wa Wilaya ipo katika hatua ya umalizaji. Mkoa wa Geita umepokea **Shilingi bilioni 2.5** kwa ajili ya ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Geita na Ofisi ya Mkuu wa Wilaya. Mkandarasi amepatikana na kazi ya ujenzi wa Ofisi hizo itaanza Aprili, 2019.
31. **Mheshimiwa Spika;** Mkoa wa Katavi umepokea jumla ya **Shilingi milioni 675.00** ambazo zimetumika kuanza ujenzi wa nyumba ya Katibu Tawala wa Mkoa, nyumba ya Mkuu wa Wilaya, nyumba ya Katibu Tawala wa Wilaya na nyumba ya Afisa Tawala wa Wilaya ya Mlele. Ujenzi uko katika hatua ya msingi. Mkoa wa Songwe umepokea **Shilingi bilioni 1.3** kwa ajili ya kuendelea na ujenzi wa nyumba ya Mkuu wa Mkoa na Katibu Tawala wa Mkoa, ukamilishaji wa nyumba ya Mkuu wa Wilaya, Katibu Tawala wa Wilaya na nyumba za Maafisa Waandamizi katika Wilaya ya Momba, ujenzi wa nyumba za Maafisa Waandamizi wa Wilaya upo katika hatua za mwisho za ukamilishaji. Nyumba ya Katibu Tawala wa Wilaya na Maafisa Waandamizi zinajengwa kwa kutumia utaratibu wa *Force Account*. Aidha, ujenzi wa nyumba ya Mkuu wa Mkoa na Katibu Tawala wa Mkoa wa Songwe uko katika hatua ya kutangaza Zabuni.
32. **Mheshimiwa Spika;** Mkoa wa Simiyu unaendelea na ukamilishaji wa nyumba ya Mkuu wa Mkoa na Katibu Tawala wa Mkoa, ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Busega na nyumba za Makatibu Tawala wa Wilaya za Busega na Ifilima kwa gharama ya **Shilingi**

bilioni 1.48 ambapo ujenzi umekamilika katika nyumba ya Mkuu wa Mkoa na Katibu Tawala wa Mkoa. Aidha, ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Busega na nyumba za Makatibu Tawala wa Wilaya za Busega na Itilima upo katika hatua ya kutangaza zabuni.

33. **Mheshimiwa Spika;** Halmashauri **78** zinaendelea na ujenzi wa majengo ya utawala zikiwemo Halmashauri **55** zilizotengewa bajeti ya **Shilingi bilioni 61.7** kuanzia Mwaka wa Fedha 2015/16 hadi 2017/18. Ujenzi wa majengo hayo upo katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Halmashauri 23 zilizoanzishwa Mwaka 2014 ziliidhinishiwa jumla ya **Shilingi bilioni 52.9** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 kwa ajili ya ujenzi wa majengo ya utawala ya Halmashauri. Hadi Februari, 2019 Halmashauri **23** zimepokea jumla ya **Shilingi bilioni 23** sawa na **asilimia 43.4** kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa majengo ya utawala ya Halmashauri.

Huduma za Afya

34. **Mheshimiwa Spika;** huduma bora za afya ni msingi wa kuondoa umaskini na kuharakisha maendeleo ya wananchi. Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 inayoelekeza kuwa na Hospitali kila Wilaya, Kituo cha Afya kila Kata na Zahanati kila Kijiji. Lengo la mpango huo wa maendeleo ni kuongeza upatikanaji wa huduma za Afya ya msingi katika ngazi zote ili kuboresha maisha ya wananchi na kuchochea ukuaji wa uchumi.

Ujenzi wa Hospitali za Halmashauri

35. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, ziliidhinishwa jumla ya **Shilingi bilioni 100.5** kwa ajili ya kuanza ujenzi wa Hospitali 67 za Halmashauri. Hadi Februari 2019, fedha zote zilikuwa zimepokelewa kwenye Halmashauri na ujenzi unaendelea kwa kutumia utaratibu wa "Force Account" kwa kuzingatia Kanuni ya 167 ya Kanuni za Ununuzi wa Umma za Mwaka 2013 pamoja na marekebisho yake ya Mwaka 2016. Matumizi ya utaratibu wa "Force Account" yamezingatia uzoefu uliopatikana katika ujenzi wa vituo vya Afya kwenye Halmashauri ambao umeleta manufaa makubwa katika kupunguza gharama endapo Makandarasi wangetumika kutekeleza miradi hiyo. Aidha, utaratibu huo umeongeza hamasa kwa wananchi kushiriki kwa hali na mali katika kujenga miundombinu ya huduma za kijamii katika maeneo yao na hivyo kujenga dhana ya kujitegemea, kumiliki na kuwa na sauti katika maendeleo ya huduma za afya.
36. **Mheshimiwa Spika;** ujenzi wa Hospitali za Halmashauri unahusisha majengo saba (7) ambayo yanajengwa kwa kutumia **Shilingi bilioni 1.5** zilizotolewa kwa kila Halmashauri. Majengo hayo ni ya utawala, wagonjwa wa nje, stoo ya dawa, maabara, jengo la mionzi (X-Ray), jengo la kufulia nguo na jengo la wazazi. Aidha, ujenzi huo utakamilika ifikapo Juni, 2019.

Ujenzi na Ukarabati wa Vituo vya Afya na Zahanati

37. **Mheshimiwa Spika;** ujenzi na ukarabati wa Vituo vya afya nchini ni mkakati wa Serikali kuboresha huduma za afya ya msingi (Primary Health Care) ili kupunguza msongamano katika Hospitali za Rufaa za Mikoa na Hospitali za Taifa za Kanda. Hivyo, mpango huo unaboresha mfumo wa rufaa kwa wagonjwa kuanzia ngazi ya Zahanati, Vituo vya afya, Hospitali za Halmashauri, Hospitali za Rufaa za Mikoa na Hospitali za Rufaa za Kanda.
38. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea na ukamilishaji wa ujenzi, ukarabati na ununuzi wa vifaa na vifaa tiba kwa ajili ya vituo vya kutolea huduma za afya. Mpango wa uboreshaji wa vituo hivyo, unazingatia upatikanaji wa huduma za upasuaji kwa mama wajawazito ili kupunguza

vifo vya mama na mtoto. Ujenzi na ukarabati huo unahusisha vituo vya kutolea huduma za afya **352**, zikiwemo Hospitali **9**, Vituo vya Afya **304** na Zahanati **39**. Vilevile, ujenzi na ukarabati wa nyumba za watumishi **301** unaendelea. Kipaumbele kiliwekwa katika kukamilisha maboma yaliyoanzishwa kwa nguvu za wananchi.

- 39. Mheshimiwa Spika;** utekelezaji wa mpango huo wa ujenzi na ukarabati wa vituo vya afya na zahanati umegharimu jumla ya **Shilingi bilioni 184.67**. Vigezo vilivyotumika kubainisha vituo vitakavyokarabatiwa vilijumuisha umbali kutoka Makao Makuu ya Halmashauri ya Wilaya, gharama za vifaa vya ujenzi katika eneo husika, hali au uwepo wa miundombinu na makubaliano na Wafadhili waliotoa fedha za ukarabati. Ujenzi na ukarabati huo umejumuisha ujenzi wa jengo la Mama na Mtoto, nyumba moja ya mtumishi, jengo la wagonjwa wa nje na chumba cha kuhifadha maiti. Serikali imeweza kuokoa fedha nyingi kwa kutumia utaratibu wa “Force Account” ambapo gharama zimepungua kutoka **Shilingi bilioni 2.5** hadi **Shilingi milioni 400 au 500** kwa kituo. Sambamba na ujenzi na ukarabati, Serikali imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 41.6** kwa ajili ununuzi wa vifaa na vifaa tiba. Vilevile, Wataalam wa Usingizi zaidi ya **200** wamepatiwa mafunzo kwa ajili ya kuimarisha huduma za upasuaji kwenye vituo vipya vya afya vilivyojengwa na kukarabatiwa.
- 40. Mheshimiwa Spika;** ukarabati wa Vituo vya afya unafanyika kwa awamu kulingana na upatikanaji wa fedha. Awamu ya Kwanza ilifanyika Oktoba 2017 hadi Aprili, 2018 ambayo ilihusisha ukarabati wa vituo vya afya **44** vilivyogharimu jumla ya **Shilingi bilioni 22.0**. Vituo hivyo vimekamiliwa na vimeanza kutoa huduma. Awamu ya Pili ilifanyika Januari hadi Juni, 2018 na kuhusisha vituo vya afya **139** vilivyogharimu jumla ya **Shilingi bilioni 59** ambavyo vimekamiliwa kwa zaidi ya **asilimia 90**. Awamu ya Tatu imefanyika kuanzia Mei hadi Novemba, 2018 na kuhusisha vituo **27** vilivyokarabatiwa kwa gharama ya **Shilingi bilioni 12.5** na Awamu ya Nne na ya Tano imehusisha ukarabati wa vituo **114** vilivyopokea jumla ya **Shilingi bilioni 42.45**. Fedha hizo zimepelekwa moja kwa moja kwenye vituo kupitia Akaunti za vituo kwa kutumia Mfumo wa kijasiri wa Mapato na Matumizi kwenye Vituo vya Kutolea Huduma (FFARS) ambao umeimarisha uwazi, uwabijikaji, ushirikishwaji na ukusanyaji wa mapato.

Watumishi wa Kada ya Afya

- 41. Mheshimiwa Spika;** ujenzi na ukarabati wa vituo vya kutolea huduma za afya unafanyika sambamba na ajira za watumishi ili kuviwezesha vituo hivyo kuanza kutoa huduma. Kati ya Mwaka wa Fedha 2016/17 hadi 2018/19, Serikali iliajiri watumishi wa kada za afya **8,447** waliopangwa kufanya kazi katika vituo vilivyoko kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Idadi hiyo inajumuisha watumishi **2,267** walioajiriwa Mwaka wa Fedha 2016/17 na watumishi **6,180** walioajiriwa katika Mwaka wa Fedha 2018/19. Vilevile, Taasisi ya Benjamini Mkapa imeajiri watumishi **300** na kuwapanga katika maeneo ya kipaumbele kwenye vituo vilivyokarabatiwa ili vianze kutoa huduma. Ofisi ya Rais-TAMISEMI itaendelea kushirikiana na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto na Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora ili kuhakikisha watumishi wengi zaidi wa afya wanaajiriwa kukidhi viwango vya utoaji wa huduma za afya kwa wananchi.

Upatikanaji wa Dawa, Vifaa na Vifaa Tiba

- 42. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeratibu uanzishwaji wa Mfumo wa Mshitiri katika Mikoa 26 ya Tanzania Bara ikiwa ni utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mpango Mkakati wa Sekta ya Afya na Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015. Mfumo wa Mshitiri unaviwezesha vituo vya kutolea huduma za afya kupata mahitaji ya vifaa, vifaa tiba, dawa na vitendanishi kutoka kwa Wauzaji Binafsi walioteuliwa pindi mahitaji yanapokosekana katika Bohari Kuu ya Dawa (MSD). Vituo vya kutolea huduma za afya nchini vitaendelea kuagiza mahitaji ya bidhaa za afya

kutoka MSD kama ulivyo utaratibu na pale vituo vitakapokosa mahitaji hayo MSD ndipo vinaruhusiwa kuagiza kutoka kwa Mshitiri Mteule wa Mkoa kwa kutumia mapato ya ndani au fedha za makusanyo za uchangiaji za papo kwa papo. Mshitiri atavipatia vituo vya afya bidhaa za afya kulingana na uhitaji kwa bei ambazo zimekubalika kwa mujibu wa mkataba.

43. **Mheshimiwa Spika;** ili kuimarisha usimamizi na matumizi sahihi ya mfumo wa Washitiri, mafunzo yametolewa kwa Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakurugenzi wa Halmashauri na Wataalam ngazi ya Wizara kuhusu matumizi ya mfumo huo ambao umeanza kufanya kazi. Vilevile, watoa huduma za afya **103** ngazi ya Kitaifa, **431** kutoka ngazi ya Mkoa, **540** kwenye Hospitali za Halmashauri na Wafanyabiashara **142** wanaojihusisha na biashara ya bidhaa za dawa za walipatiwa mafunzo.

Huduma za Lishe

44. **Mheshimiwa Spika;** nchi yetu bado inakabiliwa na matatizo ya lishe duni ambapo viwango vya udumavu katika Mikoa mingi bado siyo ya kuridhisha. Kwa mujibu wa utafiti wa Hali ya Afya Nchini (TDHS) wa mwaka 2015/16 zinaonesha hali ya udumavu kwa watoto chini ya miaka mitano ni **asilimia 34**. Serikali kwa kushirikiana na jamii na wadau mbalimbali wa maendeleo inatekeleza Mpango Jumuishi wa Taifa wa Lishe wa Miaka Mitano ambao umejielekeza katika kutekeleza afua mbalimbali za lishe likiwemo tatizo la utapiamlo. Serikali imeweka kipaumbele na kuongeza rasilimali fedha za kutekeleza afua za lishe kutoka **Shilingi bilioni 11.0** zilizoidhinishwa Mwaka wa Fedha 2017/18 hadi **Shilingi bilioni 15** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 sawa na ongezeko la **asilimia 3.6**. Vilevile, katika kipindi hicho Wadau wa Maendeleo walitoa kiasi cha **Shilingi bilioni 4.96** zilizotumika kutekeleza afua za lishe katika baadhi ya Mikoa na Halmashauri nchini. Ongezeko la rasilimali fedha limesaidia kuongeza kiwango cha utoaji wa huduma ya matone ya vitamini A kutoka **asilimia 93** Mwaka 2017 hadi **97** Mwaka 2018 na utoaji wa dawa za minyoo umeongezeka kutoka **asilimia 92** Mwaka 2017 hadi **asilimia 96** Mwaka 2018. Vilevile, **asilimia 79** ya watoto wenye umri chini ya miaka mitano walipimwa hali zao za lishe, **asilimia 75** ya akina mama wajawazito wamepatiwa vidonge vya kuongeza wekundu wa damu kwa lengo la kupunguza vifo vya akina mama wakati wa kujifungua vinavyosababishwa na upungufu wa damu.
45. **Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imesaini mkataba wa utendaji kazi na Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Wakurugenzi wa Halmashauri ili kuimarisha usimamizi na uwajibikaji katika utekelezaji wa afua za lishe nchini. Mikataba hiyo inafanyiwa tathmini kila baada ya miezi sita ili kupima kufikiwa kwa malengo ya utokomezaji wa utapiamlo. Vilevile, Serikali imeimarisha eneo la rasilimali watu hasa wataalam wa lishe ambapo jumla ya wataalam wa lishe **113** wameajiriwa ili kuboresha mkakati wa utekelezaji wa afua za lishe kama utoaji wa matone ya Vitamin A, utoaji wa madini ya chuma, vyakula tiba, na elimu ya lishe kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Huduma za Ustawi wa Jamii

46. **Mheshimiwa Spika;** utekelezaji wa shughuli za ustawi wa jamii kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa unafanyika kwa kuzingatia Sheria ya Mtoto Na.21 ya Mwaka 2009, Sheria ya Ndoa Na. 5 ya Mwaka 1971, Sheria ya Watu Wenye Ulemavu Na.9 ya Mwaka 2010, Sheria ya Kuzuia na Kupambana na Biashara Haramu ya Binadamu 2008, Sheria ya makosa ya kujamiana Na. 4 ya mwaka 1998, Sera ya Taifa ya Wazee ya Mwaka 2003, Sera ya Taifa ya Maendeleo na Huduma kwa Watu Wenye Ulemavu ya 2004, na Mwongozo uliotolewa na Ofisi ya Rais-TAMISEMI Mwaka 2017 kuhusu ustawi wa jamii.

47. **Mheshimiwa Spika;** maeneo ya utekelezaji wa huduma za Ustawi wa Jamii ni pamoja na familia na watoto; malezi, makuzi na maendeleo ya awali ya mtoto; marekebisha ya Tabia na Haki za Mtoto kisheria; huduma kwa Wazee na Watu Wenye Ulemavu na Uimarishaji wa Mifumo ya kielektroniki ya ustawi wa jamii. Serikali imeweka kipaumbele na kuongeza rasilimali fedha za kutekeleza utoaji huduma za Ustawi wa Jamii katika maeneo tajwa kutoka **Shilingi bilioni 9** zilizoidhinishwa Mwaka wa Fedha 2017/18 hadi **Shilingi bilioni 11.4** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 sawa na ongezeko la **asilimia 6.6**.

Ulinzi na Usalama wa Mtoto

48. **Mheshimiwa Spika;** katika hatua ya kuendelea kuimarisha Ulinzi na Usalama wa Mtoto kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa, Kamati za Ulinzi na Usalama wa Mtoto na Mwanamke zimeundwa katika Mikoa **26**, Halmashauri **184**, Kata **2,490** kati ya **4,420**, Vijiji **7,900** kati ya **16,626** ili kutekeleza kampeni za kutokomeza mimba na ndoa za utotoni. Aidha, Wataalam wa Ustawi wa Jamii 505 kati ya 738 wamepatiwa mafunzo kuhusu namna ya kutoa huduma ya Ulinzi na Usalama wa Mtoto katika maeneo yao
49. **Mheshimiwa Spika;** juhudi za kutokomeza ukatili dhidi ya Watoto na Wanawake umeamsha mwitikio chanya kwa wananchi hivyo kuongeza kesi za ukatili wa Watoto na Wanawake zinazotolewa taarifa katika Ofisi za Ustawi wa Jamii, Dawati la Polisi la Jinsia na Ofisi za Watendaji wa Mitaa/Vijiji. Aidha, mashauri ya ukatili wa kijinsia na ukatili dhidi ya watoto yaliyoripotiwa kuhusu akina mama ni **4,187** na watoto ni **6,782** ambayo yamefanyiwa kazi. Kati ya mashauri hayo, jumla ya kesi **1,973** zilifikishwa mahakamani na kesi **711** zilitolewa hukumu.

Huduma kwa Watoto Walio Katika Mazingira Hatarishi

50. **Mheshimiwa Spika;** hadi kufikia Februari, 2019, tumefanikiwa kuongeza idadi ya utambuzi wa watoto walio katika mazingira hatarishi, ambapo watoto **389,012** wametambuliwa ukilinganisha na watoto **201,382** waliotambuliwa katika kipindi cha Machi, 2018 hivyo kufikisha idadi ya Watoto **1,495,049** wanaoishi katika mazingira hatarishi walitambuliwa, wanawake wakiwa ni **724,105** na wanaume **770,944** na kupatiwa huduma mbalimbali ikiwemo kuunganishwa na familia zao, vifaa vya shule na ada ya kujunga vyuo vya Mafunzo ya Ufundi ikiwemo chuo cha VETA .

Huduma kwa Watu Wenye Ulemavu

51. **Mheshimiwa Spika;** Watu Wenye Ulemavu waliotambuliwa ni **405,426** ambapo wanawake **191,116** wanaume **214,220** katika Halmashauri **184**. Kamati za Watu Wenye Ulemavu zimeundwa katika Vijiji **11,954** kati ya Vijiji **12,545** sawa na **asilimia 95** na Mitaa **4,011** kati ya Mitaa **4,420** sawa na **asilimia 90.7**. Jumla ya Watu Wenye Ulemavu **217,932** kati ya **405,426** ya waliotambuliwa walipatiwa huduma za Afya kwa gharama ya **Shilingi milioni 102.1** na kati ya hao **3,226** walipatiwa kadi za Bima ya Afya ya Jamii (CHF).

Huduma za Wazee

52. **Mheshimiwa Spika;** hadi Februari, 2019 jumla ya Wazee **750,622** wametambuliwa ikilinganishwa na Wazee **300,000** waliotambuliwa hadi Februari, 2018. Kati ya hao, wazee **247,705** wamepatiwa vitambulisho vya matibabu bure, sawa na asilimia **33** ya wazee wote waliotambuliwa. Aidha, kati ya hao, wazee **502,917** wamepatiwa kadi za matibabu za Afya ya Jamii (CHF) sawa na asilimia **67**.

Mpango wa Uimarishaji wa Mifumo ya Taarifa ya Ustawi wa Jamii

53. Mheshimiwa Spika; hadi Machi, 2019 tumefanikiwa kusambaza na kuanza kutumia mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji na utunzaji wa taarifa za watoto walio katika mazingira hatari na wale wanaoishi na kufanya kazi mtaani katika Halmashauri **147** kati ya **184**. Mfumo umesaidia kuwa na takwimu sahihi za matukio ya ukatili dhidi ya watoto na kuongeza uwazi katika usimamizi wa shughuli za watoto. Kupitia Mradi wa USAID Kizazi Kipya zimenunuliwa na kusambazwa Kompyuta, Printer, na Modem **101** zenye thamani ya **Shilingi milioni 257.6** kwa Mikoa **23** na Halmashauri **78** Awamu ya Kwanza kwa ajili ya matumizi ya Mfumo wa Kielektroniki wa Taarifa za Ustawi wa Jamii.

Mfuko wa Pamoja wa Afya

54. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeboresha utaratibu wa usimamizi wa fedha za Mfuko wa Pamoja wa Afya kwa kuzipeleka moja kwa moja kwenye vituo vya kutolea huduma za afya ambapo wananchi wanashirikishwa kupitia kamati za usimamizi wa vituo vya kutolea huduma za afya. Serikali kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo imeanzisha mfumo wa kielektroniki unaojulikana kama FFARS ambao unatumika kusimamia fedha hizo na kurahisisha upatikanaji wa taarifa za matumizi ya fedha hizo. Katika Mwaka wa Fedha 2017/18, jumla ya vituo 5,136 vya kutolea huduma vilipokea kiasi cha **Shilingi bilioni 69.0** zilizotumwa moja kwa moja kupitia kwenye mfumo huo. Vilevile, katika Mwaka wa Fedha 2018/19, jumla ya **Shilingi bilioni 19** kati ya bajeti ya **Shilingi bilioni 104.7** zimepelekwa kwenye vituo **5,437**. Ili kuimarisha usimamizi wa fedha hizo, Serikali imeajiri Wahasibu Wasaidizi **535** ambao wanasimamia matumizi ya mfumo katika ngazi ya vituo na kutoa taarifa kila Robo Mwaka.

Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi (Result Based Financing)

55. Mheshimiwa Spika; Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi (Result Based Financing-RBF) ulianza kutekelezwa Mwaka 2015 katika Halmashauri ya Wilaya ya Kishapu Mkoani Shinyanga kwa majaribio na baadaye Mwaka 2016, Programu hiyo ilianza kutekelezwa katika Halmashauri zote za Mkoa wa Shinyanga. Kwa sasa Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi unatekelezwa katika Mikoa nane (8) ya Shinyanga, Mwanza, Pwani, Simiyu, Tabora, Kagera, Geita na Kigoma yenye jumla ya Halmashauri **59** na vituo **1,655** vya kutolea huduma za afya. Mikoa hiyo ilichaguliwa kutokana na uwepo wa vifo vya Mama Wajawazito vilivyosababishwa na kukosekana na huduma za msingi pamoja na idadi ndogo ya wataalam wa afya kwenye maeneo hayo. Mpango huo unahusisha ukarabati wa vituo vya kutolea huduma za afya na kujenga uwezo wa Timu za Usimamizi wa huduma za afya ngazi ya Mkoa na Wilaya. Katika kipindi cha kuanzia Julai, 2018 hadi Februari, 2019 jumla ya **Shilingi bilioni 26.10** zimetumika kutekeleza mpango huo katika shughuli za usimamizi ngazi ya Mkoa na uboreshaji wa miundombinu ya kutolea huduma za afya kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

56. Mheshimiwa Spika; utekelezaji wa mpango huo umesaidia kuboresha huduma za afya ambapo Mikoa hiyo sasa inafanya vizuri katika viwango vya utoaji wa huduma za afya kutoka mwaka 2015 hadi 2018. Mafanikio mengine yaliyopatikana ni pamoja na kuimarika kwa ushirikishwaji wa wananchi kupitia kuongezeka kuundwa kwa Bodi za Afya za Halmashauri kutoka **asilimia 50** hadi **asilimia 86.2**. Aidha, upatikanaji wa dawa umeongezeka kutoka **asilimia 41.06** hadi **asilimia 86.2**. Vituo vya afya vyenye nyota **0** vimepungua kutoka **asilimia 42.5** hadi **asilimia 3.1** na vituo vyenye nyota zaidi ya **3** vimeongezeka kutoka **asilimia 0.8** hadi **asilimia 23.2**. Aidha, kiwango cha ubora wa takwimu kimeongezeka kutoka asilimia 70 hadi asilimia 89.5 kwenye Mikoa nane (8) ya utekelezaji wa mpango.

Mfuko wa Afya ya Jamii (CHF)

57. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais- TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia Wazee na Watoto, Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya pamoja na Wadau wa Maendeleo imefanya maboresho ya mfuko huo ili wananchi

waweze kupata huduma za matibabu ya rufaa hadi kwenye hospitali za rufaa za Mikoa. Utengenezaji wa kanzidata kwa ajili ya utunzaji wa kumbukumbu za wanachama nchi nzima umekamilika. Mfuko wa Afya ya Jamii ulioboreshwa umeanza rasmi kutumika Aprili, 2018. Hadi Machi, 2019, Mikoa iliyoanza kusajili wanachama wa Mfuko wa Afya ya Jamii ulioboreshwa imefikia **13** na zoezi hilo linaendelea.

Mfuko wa Dunia wa UKIMWI, Kifua Kikuu na Malaria

- 58. Mheshimiwa Spika:** Ofisi ya Rais - TAMISEMI inaendelea na utekelezaji wa shughuli za UKIMWI, Malaria na Kifua Kikuu katika kipindi cha Mwaka 2018-2020 baada ya kufikia ukomo katika kipindi cha Mwaka 2015-2017. Kazi kubwa zinazofanyika zinahusisha shughuli za uratibu, usimamizi shirikishi, mikutano na mafunzo kupitia timu za uendeshaji huduma za afya kwenye Mikoa na Halmashauri (RHMTs na CHMTs), ufuatiliaji na tathmini ya shughuli za UKIMWI na kuimarisha mifumo ya kutolea taarifa za fedha katika vituo vya kutolea huduma za afya. Katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi bilioni 2.88** kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za UKIMWI na Kifua Kikuu. Kati ya Fedha hizo **Shilingi bilioni 2.76** sawa na **asilimia 96** zilikuwa zimepokelewa hadi Februari, 2019 kwa ajili ya utekelezaji wa programu kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Usimamizi na Uendeshaji wa Elimu ya Msingi na Sekondari

- 59. Mheshimiwa Spika:** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuchukua hatua mbalimbali katika kuboresha, kuimarisha na kuinua kiwango cha Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari kwa lengo la kuhakikisha elimu katika ngazi zote inakuwa na ubora unaostahili. Lengo ni kuwa na jamii iliyoelimika yenye maarifa, uzalendo na ujuzi wa kutosha kumudu ustawi wa maisha yao, na kuhimili ushindani wa ndani na kimataifa.

Elimu ya Awali na Msingi

- 60. Mheshimiwa Spika:** uandikishaji wa wanafunzi wapya katika mfumo rasmi wa elimu nchini unaonesha kuwa hadi Machi, 2019 wanafunzi wa elimu ya awali walioandikishwa ni **1,278,816** sawa na asilimia **92.48** ya lengo la kuandikisha wanafunzi **1,382,761**. Aidha, kati ya hao walioandikishwa, wanafunzi **1,372** ni wenye mahitaji maalum. Uandikishaji huo umepungua kwa **asilimia 0.4** ikilinganishwa na wanafunzi **1,283,790** walioandikishwa mwaka **2018**. Vilevile, wanafunzi wapya walioandikishwa kuanza Darasa la Kwanza ni **1,670,919** hadi kufikia Machi, 2019 ikilinganishwa na wanafunzi **1,751,221** walioandikishwa hadi Mwaka **2018** sawa na upungufu wa asilimia **4.5**. Kati ya hao, wanafunzi wenye mahitaji maalum walioandikishwa ni **3,028**. Upungufu wa uandikishaji unatokana na mafanikio ya Mpango wa Elimumsingi Bila Malipo ambao katika kipindi cha miaka mitatu kuanzia 2016 hadi 2018 umewezesha wanafunzi wenye umri wa kwenda shule kuandikishwa kila mwaka kutokana na kuondolewa kwa vikwazo vya ada na michango mbalimbali.
- 61. Mheshimiwa Spika:** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kushirikiana na Wananchi na Wadau wa Maendeleo katika kuboresha miundombinu ya shule za awali na msingi. Hadi Februari, 2019 ujenzi wa vyumba vya madarasa **2,840** kwa shule za msingi umefanyika na kuongeza idadi ya vyumba vya madarasa kutoka **119,647** vilivyokuwepo Machi 2018 hadi madarasa **122,487** kufikia Februari, 2019 sawa na ongezeko la **asilimia 2.3**. Aidha, vyumba vya madarasa **2,637** viko katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Vilevile, jumla ya matundu ya vyoo **7,067** (vyoo vya wanafunzi matundu **6,445** na vyoo vya Walimu matundu **622**) yamejengwa katika shule za msingi na kuongeza matundu ya vyoo kutoka **190,674** yaliyokuwepo Machi, 2018 hadi kufikia matundu ya vyoo **197,741** mwezi Februari, 2019 hili ni ongezeko la **asilimia 3.5**. Aidha, matundu ya vyoo **3,004** yanaendelea kujengwa na yanatarajiwa kukamilika kabla ya Juni, 2019.

62. **Mheshimiwa Spika;** kazi nyingine za uboreshaji miundombinu ya elimu zilizofanyika ni pamoja na ujenzi wa nyumba za walimu **720** na kuongeza idadi ya nyumba hizo kutoka **44,320** mwaka **2018** hadi nyumba **45,040** Februari, 2019. Aidha, madawati ya wanafunzi watatu watatu yameongezeka kutoka madawati **2,858,982** yaliyokuwepo Machi, 2018 hadi madawati **2,994,266** Februari, 2019 sawa na ongezeko la madawati **135,284**. Aidha, kupitia Programu ya *Equip-T*, Serikali imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 18.5** kwa ajili ya ujenzi wa vituo shikizi **251** ambapo jumla ya vyumba vya madarasa **502**, ofisi za walimu **251**, matundu ya vyoo **1,255**, maktaba **34**, matanki ya maji **1,255** pamoja na ukamilishaji wa maboma **263** ya vyumba vya madarasa yaliyojengwa kwa nguvu za wananchi yametetelezwa katika Mikoa **9** yenye Halmashauri **63**.

Ajira za Walimu wa Shule za Msingi

63. **Mheshimiwa Spika;** Serikali imeajiri walimu **4,811** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 ambao walipangwa kufundisha katika shule za msingi nchini. Walimu hao wamepangwa katika Halmashauri zenye upungufu mkubwa isipokuwa shule zilizoko katika Halmashauri za Majiji, Manispaa na Miji ambazo zina walimu wengi ikilinganishwa na maeneo ya vijijini. Ajira hizo zimeongeza idadi ya walimu wa shule za msingi waliopo kutoka **164,618** waliokuwepo Februari, 2018 hadi **179,429** waliopo Februari, 2019. Aidha, Serikali imetoa kibali cha ajira ya walimu **3,175** wa shule za msingi ambapo mchakato wa ajira unaendelea na mara baada ya zoezi hilo kukamilika watapangwa katika maeneo yenye upungufu mkubwa wa walimu na hasa yale ya vijijini. Ajira hizo zitatoa kipaumbele kwa walimu wenye mahitaji maalum na kwa walimu waliosomea Elimu Maalum.
64. **Mheshimiwa Spika;** katika kuongeza ari ya utendaji kazi, Serikali inatoa posho ya madaraka kwa Walimu Wakuu wa Shule za Msingi **16,159** na Maafisa Elimu Kata **3,895** kila mwezi. Aidha, Maafisa Elimu Kata wamepewa kipikipiki **2,894** ili kuimarisha uratibu, usimamizi na ufuatiliaji wa elimu kwenye maeneo yao.

Upimaji na Mtihani wa Taifa

65. **Mheshimiwa Spika;** katika mwaka 2017, watahiniwa **1,192,655** walisajiliwa kufanya Mtihani wa Taifa wa Upimaji wa Darasa la Nne. Wanafunzi **1,158,499** walifanya Mtihani huo ambapo kati ya hao, wanafunzi **1,086,156** walifaulu sawa na **asilimia 93.57** ikilinganishwa na wanafunzi **1,362,642** waliosajiliwa kufanya Mtihani Mwaka 2018 ambapo kati yao wanafunzi **1,302,461** sawa na **asilimia 93.14** walifaulu mtihani huo. Aidha, jumla ya wanafunzi **957,904** walisajiliwa kufanya Mtihani wa Taifa wa Kuhitimu Darasa la Saba mwaka 2018 na wanafunzi **733,103** sawa na **asilimia 77.72** kati ya wanafunzi **944,218** waliofanya Mtihani huo walifaulu ikilinganishwa na wanafunzi **662,035** waliofaulu Mtihani huo kwa mwaka 2017 sawa na **asilimia 72.76**. Ufaulu wa mtihani umeongezeka kwa **asilimia 4.96** kutoka **asilimia 72.76** Mwaka 2017 hadi **asilimia 77.72** mwaka **2018**. Kuimarika kwa ufaulu huo kumetokana na kuboreshwa kwa miundombinu ya kufundishia na kujifunzia, usimamizi mzuri wa viongozi wa elimu, ushiriki wa wazazi, wadau na mwamko wa walimu kufanya kazi kwa misingi ya weledi ikiwa ni pamoja na kukamilisha muhtasari ndani ya muda uliopangwa.

Elimu ya Sekondari

66. **Mheshimiwa Spika;** katika mwaka 2019 jumla ya wanafunzi **710,436** walichaguliwa kujiunga Kidato cha Kwanza ikilinganishwa na wanafunzi **595,427** waliojiunga Kidato cha Kwanza mwaka 2018 sawa na ongezeko la wanafunzi **115,009** ambao ni **asilimia 116.2**. Hadi Februari, 2019 wanafunzi **575,187** sawa na **asilimia 80.96** walikuwa wameripoti katika shule walizopangiwa.

67. **Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuboresha miundombinu ya shule ili kuhakikisha wanafunzi wote waliochaguliwa wanapata fursa ya kuendelea na masomo ya sekondari. Hadi Februari, 2019 Serikali kupitia mpango wa Lipa Kulingana na Matokeo (EP4R) imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 52.22** kwa ajili ya ujenzi wa vyumba vya madarasa **938**, matundu ya vyoo **2,141**, mabweni **210**, nyumba za walimu **47**, majengo ya utawala **13**, maabara za sayansi **22**, maktaba **39**, mabwalo ya chakula **76**, ukarabati na umaliziaji wa vyumba vya madarasa **219** na ujenzi wa visima **10** vya maji.
68. **Mheshimiwa Spika;** Aidha, jumla ya vyumba **1,607** vya madarasa vimejengwa na kuongeza idadi kutoka vyumba vya madarasa **40,720** Machi, 2018 hadi **42,327** Februari, 2019 na ukamilishaji wa madarasa **1,223** unaendelea. Vilevile, jumla ya matundu ya vyoo **1,978** yamejengwa na kuongeza idadi ya matundu ya vyoo kufikia **56,466** ikilinganishwa na matundu **54,488** yaliyokuwepo Machi, 2018.
69. **Mheshimiwa Spika;** kazi nyingine za uboreshaji miundombinu ya elimu zilizofanyika ni pamoja na ujenzi wa nyumba za walimu **159**, maabara za sayansi **123**, ununuzi wa viti **605** na meza **727** kwa ajili ya wanafunzi. Aidha, Serikali imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 29.9** kwa ajili ya ukamilishaji wa maboma **2,392** ya madarasa yatakayoweza kuongeza idadi ya wanafunzi **133,747** wa Kidato cha Kwanza waliokosa nafasi.

Ajira za Walimu wa Shule za Sekondari

70. **Mheshimiwa Spika;** Serikali imeajiri walimu **2,189** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 ambao walipangwa kufundisha katika shule za sekondari nchini. Kati ya walimu hao, walimu wenye mahitaji maalum ni **29**, walimu wa hisabati na sayansi **1,900**, walimu wa lugha (Literature in English) **100**, na mafundi sanifu wa maabara **160**. Walimu hao wamepangwa katika Halmashauri zenye upungufu mkubwa wa walimu. Ajira hizo zimeongeza idadi ya walimu wa shule za sekondari kutoka **82,023** waliokuwepo Februari, 2018 hadi **84,212** waliopo Februari, 2019. Aidha, Serikali imetoa kibali cha ajira ya walimu **1,374** wa shule za sekondari ambapo mchakato wa ajira unaendelea na mara baada ya zoezi hilo kukamilika watapangwa katika maeneo yenye upungufu mkubwa na kipaumbele kitatolewa kwa walimu wenye mahitaji maalum na waliosomea Elimu Maalum.

Upimaji na Mitihani ya Taifa

71. **Mheshimiwa Spika;** idadi ya wanafunzi waliofaulu mtihani wa Taifa wa Upimaji wa Kidato cha Pili imeendelea kuongezeka mwaka hadi mwaka. Katika mwaka 2017, jumla ya wanafunzi **486,423** walifanya mtihani ambapo kati yao wanafunzi **433,453** sawa na asilimia **89.05** walifaulu ikilinganishwa na ufaulu wa **asilimia 89.68** wa wanafunzi waliofanya mtihani huo mwaka 2018 ambapo jumla ya wanafunzi **506,235** walifanya mtihani huo na waliofaulu walikuwa wanafunzi **452,273**.
72. **Mheshimiwa Spika;** idadi ya wanafunzi waliosajiliwa kufanya Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Nne mwaka 2017 walikuwa **385,767** ambapo waliofanya mtihani huo walikuwa wanafunzi **317,777** na wanafunzi **245,274** walifaulu sawa na **asilimia 77.18**. Aidha, mwaka 2018 walisajiliwa wanafunzi **368,037** ambapo, waliofanya mtihani huo walikuwa wanafunzi **360,510**, wanafunzi waliofaulu walikuwa **284,126** sawa na **asilimia 78.81**. Vilevile, ufaulu wa wanafunzi waliofanya Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Sita umeendelea kuimarika. Kati ya wanafunzi **62,725** waliofanya mtihani mwaka 2017, wanafunzi **61,533** walifaulu sawa na **asilimia 98.1** ikilinganishwa na wanafunzi **83,581** waliofaulu mtihani huo mwaka 2018 kati ya wanafunzi **86,105** waliofanya mtihani sawa na ufaulu wa **asilimia 97.07**. Kuimarika kwa ufaulu huo kumetokana na kuboreshwa kwa miundombinu ya kufundishia na kujifunzia, kuimarika kwa usimamizi wa elimu, ushiriki wa wazazi na wadau mbalimbali na mwamko wa walimu kufanya kazi kwa

misingi ya weledi ikiwa ni pamoja na kukamilisha muhtasari ndani ya muda uliopangwa.

Utoaji wa Elimumsingi Bila Ada

- 73. Mheshimiwa Spika;** Serikali inaendelea na utekelezaji wa Mpango wa Elimumsingi Bila Ada ulioanza Desemba, 2015. Katika mwaka wa fedha 2018/19 hadi kufikia Februari, 2019, Serikali ilikuwa imetoa fedha kiasi cha **Shilingi bilioni 166.44** kutekeleza Mpango wa Elimumsingi Bila Ada. Kati ya fedha hizo, kiasi cha **Shilingi bilioni 77.20** zilipelekwa katika Shule za Msingi na **Shilingi bilioni 89.23** zimetumika kutekeleza mpango katika Shule za Sekondari. Maeneo yanayohusika na fedha za Elimumsingi Bila Ada ni ruzuku ya uendeshaji kwa kila mwanafunzi, fedha za chakula kwa wanafunzi wenye mahitaji maalum wa shule za msingi na wanafunzi wa bweni wa shule za sekondari kidato cha 1 hadi 6, fidia ya ada kwa wanafunzi wa kutwa na bweni kidato cha 1 hadi 4, na posho ya madaraka kwa Wakuu wa Shule za Msingi na Sekondari na Maafisa Elimu Kata. Mpango wa Elimumsingi Bila Ada umewezesha wanafunzi wapya wanaoingia kwenye elimu ya mfumo rasmi kuongezeka mwaka hadi mwaka.

Elimu ya Watu Wazima na Nje ya Mfumo Rasmi

- 74. Mheshimiwa Spika;** Serikali inaendelea na utekelezaji na usimamizi wa Elimu ya Watu Wazima kwa njia ya vikundi vya uzalishaji mali. Katika mwaka 2018 jumla ya vikundi **208** vilifikwa kwa ajili ya masomo ya ujasiriamali, na ujifunzaji wa Kusoma, Kuandika na Kuhesabu. Idadi ya wanakisomo **63** walipatiwa vyeti vya kuhitimu mafunzo yao. Wanakisomo **13,008** wanatarajiwa kufuzu mafunzo hayo mwezi Agosti, 2019.
- 75. Mheshimiwa Spika;** idadi ya wanafunzi **14,033** wa MEMKWA kundirika la kwanza wanapatiwa masomo sawa na wanafunzi walio katika mfumo rasmi. Kati ya hao waliosajiliwa kufanya mtihani wa darasa la nne mwaka 2018 ni **6,019**, waliofanya mtihani ni **5,900** na waliofaulu kuingia darasa la tano ni **3,217**. Hadi Machi, 2019 jumla ya wanakisomo walioandikishwa ni **17,024**. Aidha, Programu ya Elimu Changamani kwa vijanabalehe wenye umri wa miaka 14 – 19 kundirika la pili, imeanzishwa kwa majaribio katika Mikoa **8** ambayo ni Kigoma, Tabora, Iringa, Njombe, Mbeya na Songwe, Dodoma na Dar es Salaam inatarajia kuanza Julai, 2019. Programu hii inatarajia kuwanufaisha walengwa **10,000**.
- 76. Mheshimiwa Spika;** walengwa wa programu hiyo ni Vijana ambao hawakuwahi kwenda shule, Wanafunzi walioacha shule ya Msingi, waliomaliza darasa la saba na kukosa fursa ya kuendelea na masomo, waliomaliza kupitia programu ya MEMKWA, wasichana walioacha shule kwa changamoto mbalimbali kama vile ujauzito na ndoa za utotoni.

Elimu Maalum

- 77. Mheshimiwa Spika;** hadi Februari, 2019 wanafunzi **49,655** wenye mahitaji maalum wameandikishwa ikilinganishwa na wanafunzi **42,786** walioandikishwa Februari, 2018 wakiwemo, wanafunzi **viziwi, wasioona, wenye uoni hafifu, wenye usonji, wenye ulemavu wa viungo, na wenye ulemavu wa akili**. Aidha, mwaka 2019 jumla ya wanafunzi **1,407** sawa na asilimia **71.9** ya wanafunzi **1,956** wenye mahitaji maalum walihitimu elimu ya msingi na kuchaguliwa kujiunga Kidato cha Kwanza.

Elimu kwa Michezo

- 78. Mheshimiwa Spika;** OR-TAMISEMI imeendelea kuratibu na kusimamia michezo katika Shule za Msingi na Sekondari kuanzia ngazi ya shule hadi Taifa. Katika mwaka 2018 OR-TAMISEMI iliendeleza jitihada za kuimarisha uendeshaji wa mashindano ya michezo ya

UMITASHUMTA na UMISSETA. Katika kipindi hicho jumla ya wanafunzi **2,120** wa Shule za Msingi, wanafunzi **2,360** wa Shule za Sekondari na zaidi ya walimu na viongozi **1,500** walishiriki mashindano ya michezo ya UMITASHUMTA na UMISSETA iliyofanyika Mkoani Mwanza.

- 79. Mheshimiwa Spika;** kuimarika kwa mashindano hayo kumeendelea kuonesha mafanikio makubwa kwa Timu ya Taifa ya Soka kwa vijana wenye umri chini ya miaka **17** (Serengeti Boys) ambayo mwaka 2017 ilifanikiwa kushiriki fainali za Afrika zilizofanyika nchini Gabon. Aidha, Timu hiyo itakuwa mwenyeji kwenye fainali za **Kombe la Mataifa ya Afrika (AFCON)** kwa vijana yatakayofanyika nchini Tanzania mwaka 2019. Timu hiyo ya Vijana wa Serengeti inaundwa na wachezaji waliotokana na mashindano ya michezo ya UMITASHUMTA na UMISSETA kwa zaidi ya asilimia **85**. Vijana hao wamekuwa wakichaguliwa wakati wa michezo hiyo inayofanyika kila mwaka tangu Mwaka 2014. Michezo hiyo imekuwa ni chachu ya kupata wachezaji bora ambao wanajiunga kwenye vilabu vya michezo na hatimaye kwenye Timu ya Taifa.
- 80. Mheshimiwa Spika;** Tanzania inatarajiwa kuwa mwenyeji wa mashindano ya michezo ya shule za sekondari na shule za msingi (FEASSA) kwa nchi za Afrika ya Mashariki yaliyopangwa kufanyika Mkoani Arusha Agosti, 2019. Zaidi ya washiriki **5,000** kutoka katika nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki wanatarajiwa kuwepo Arusha kushiriki michezo hiyo. Michezo itakayoshindaniwa ni pamoja na soka, netiboli, mpira wa kikapu, mpira wa mikono, mpira wa kengele, riadha, Rugby na kuogelea.
- 81. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI itaendelea na kuimarisha michezo kwa kuandaa mkakati wa Taifa na maendeleo ya elimu ya michezo katika shule. Aidha, Mwaka 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imepanga kuendesha mashindano ya UMMISSETA na UMITASHUMTA yatakayofanyika Mkoani Mtwara ili kutoa fursa kwa vijana kuonesha vipaji vyao katika fani mbalimbali za michezo na soka. Michezo itakayoshindaniwa ni pamoja na soka, netiboli, mpira wa kikapu, mpira wa mikono, mpira wa wavu, riadha, mpira wa kengele, kwaya na ngoma. Jumla ya wanafunzi **2,000** wa shule za msingi na **2,200** wa shule za sekondari wakiwemo wenye mahitaji maalum, wanatarajiwa kushiriki mashindano hayo Mkoani Mtwara.

Mkataba wa Utendaji Kazi kwa Walimu

- 82. Mheshimiwa Spika;** katika uimarishaji na uendeshaji wa elimu OR - TAMISEMI imeandaa utaratibu wa mkataba wa utendaji kazi kwa walimu (Performance Contract) ambapo kupitia mkataba huo walimu watapimwa kwa kuangalia idadi ya vipindi walivyofundisha kulingana na ratiba ya masomo shuleni, ukamilishaji wa mihtasari, ufaulu kwenye masomo, uandaaji wa masomo na maazimio ya kazi. Lengo la mikataba hii ni kuongeza uwajibikaji na nidhamu ya kazi kwa Walimu.

Uendelezaji wa Sekta ya Kilimo

- 83. Mheshimiwa Spika;** Mpango wa Maendeleo ya Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili ulianza kutekelezwa Julai, 2018 kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia mwaka wa fedha 2018/19 hadi mwaka wa fedha 2022/23. Utekelezaji wa mpango huo unafanyika kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa 185 kupitia Mipango ya Maendeleo ya Kilimo ya Wilaya (*District Agricultural Development Projects*).
- 84. Mheshimiwa Spika;** Katika kipindi cha Julai, 2018 hadi Februari, 2019 OR – TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara zinazoratibu Sekta ya Kilimo imeandaa Mwongozo wa kuandaa Mipango ya Maendeleo ya Kilimo ya Wilaya (DADPs) ikiwa ni sehemu ya utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo ya Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili (ASDP II). Mwongozo huo umesambazwa katika Mikoa 26 na Halmashauri 185. Aidha, OR TAMISEMI kwa kushirikiana na Shirika la Mapinduzi ya Kijani Afrika (Alliance for Green

Revolution in Africa- AGRA) imeandaa Mkakati uliowezesha kupata fedha kiasi cha **Shilingi bilioni 3.34** kwa ajili ya kuwajengea uwezo Maafisa Ugani katika mafunzo na vitendea kazi, Waratibu ngazi za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Viwanda, Biashara na Uwekezaji

- 85. Mheshimiwa Spika;** ujenzi wa viwanda unafanyika kwa kuzingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025 inayolenga kuifikisha Tanzania katika uchumi wa kati uliofungamanishwa na maendeleo ya watu ifikapo Mwaka 2025. Mamlaka za Serikali za Mitaa zina jukumu la kuboresha mazingira ya uwekezaji ili kujenga misingi itakayorahisisha na kuvutia ukuaji wa sekta ya viwanda. Katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI ilipanga kutenga ekari **228,543** kwa ajili ya viwanda vidogo, vya kati na vikubwa kwenye Mikoa 26. Hadi kufikia Desemba 2018, jumla ya hekta **777,110.48** zilikuwa zimeainishwa zikiwemo hekta **367,077.21** kwa ajili ya ujenzi wa viwanda vikubwa, viwanda vya kati na viwanda vidogo; hekta **204,488.28** kwa ajili ya shughuli za kilimo na skimu za umwagiliaji, hekta **143,000** kwa ajili ya malisho ya mifugo na hekta **62,545** kwa ajili ya uwekezaji mwingine. Serikali imeunda timu ya wataalam kwa ajili ya kuhakiki maeneo hayo kama yanafaa kwa ajili ya uwekezaji na hayana migogoro.
- 86. Mheshimiwa Spika;** OR-TAMISEMI ilizindua Kampeni ya ujenzi wa viwanda katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kote nchini ikiwa na kaulimbiu ya *Mkoa Wetu, Viwanda Vyetu*. Lengo kuu la kaulimbiu hiyo ilikuwa ni kutoa hamasa kwa Viongozi na wananchi kushiriki kikamilifu kuwezesha uwepo wa viwanda katika maeneo yao ili kukuza uchumi na ustawi wa maisha ya wananchi. Kaulimbiu ya Mkoa Wetu, Viwanda Vyetu imeleta msukumo mpya wa ujenzi wa viwanda na kuongeza idadi ya viwanda vikubwa, vya kati na vidogo kufikia **4,877** sawa na **asilimia 187.6** ya lengo la kujenga viwanda **2,600** kuanzia Novemba, 2017 hadi Februari, 2019. Viwanda vikubwa vilivyojengwa kwa kipindi hicho ni **108**, viwanda vya kati **236**, viwanda vidogo **2,522** na viwanda vidogo sana **2,011**.
- 87. Mheshimiwa Spika;** Mkoa wa Dar es Salaam ndio ulioongoza kwa kujenga viwanda vikubwa **46** ukifuatiwa na Mkoa wa Pwani wenye viwanda **8**. Vilevile, Mkoa wa Dar es Salaam umeongoza kwa kujenga viwanda vidogo **245** ukifuatiwa na Mkoa wa Pwani wenye viwanda **219**. Mkoa wa Geita umeongoza kwa kujenga viwanda vya kati **57** ukifuatiwa na Mkoa wa Mbeya uliofanikiwa kujenga viwanda **40**. Viwanda vya kati vilivyojengwa katika Mikoa ya Mbeya na Geita ni vile vinavyojishughulisha na uchenjuaji wa madini ya dhahabu ambayo hupatikana kwa wingi katika Mikoa hiyo. Vilevile, Mkoa wa Lindi umefanya vizuri katika ujenzi wa viwanda vidogo kwa kuanzisha viwanda **452** vinavyojihusisha na ubanguaji wa korosho ukifuatiwa na Mkoa wa Mara wenye viwanda **377**. Kwa ujumla kumekuwa na mwitikio mkubwa wa uanzishaji wa viwanda katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ambavyo vimeajiri watu **35,796**.

Miradi ya Kimkakati Katika Mamlaka za Serikali za Mitaa

- 88. Mheshimiwa Spika;** utaratibu wa utekelezaji wa Miradi ya kimkakati ulianza katika Mwaka wa Fedha 2017/18. Kupitia utaratibu huo, Halmashauri zinaandaa maandiko ya miradi ambayo inapatiwa fedha za utekelezaji baada ya kukidhi vigezo. Miradi hiyo inapaswa kuwa na sifa ya kuiwezesha Halmashauri kuongeza mapato ya ndani ya Halmashauri ili kuziwezesha kujitegemea kimapato na kupunguza utegemezi wa Ruzuku ya Serikali Kuu. Hadi Februari, 2019 jumla ya Halmashauri **29** zenye miradi **37** zimekidhi vigezo vya kupatiwa jumla ya **Shilingi bilioni 268.84** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya kimkakati.
- 89. Mheshimiwa Spika;** katika Awamu ya Kwanza, Halmashauri 18 zenye miradi **23** zilikidhi vigezo vya kupatiwa jumla ya **Shilingi bilioni 131.46**. Kati ya Fedha hizo, **Shilingi bilioni**

31.36 zimepokelewa kwenye Halmashauri hizo ambazo zimesaini mikataba ya utekelezaji wa miradi ya kimkakati. Fedha hizo zitatumika kutekeleza miradi ya ujenzi wa masoko, viwanda, machinjio, vituo vya mabasi na maghala ya kuhifadha mazao.

90. **Mheshimiwa Spika;** katika Awamu ya Pili, Halmashauri nyingine 12 zenye miradi 15 zimekidhi vigezo vya kupatiwa jumla ya **Shilingi bilioni 137.37** mwezi Januari, 2019. Halmashauri zimesaini mikataba ya utekelezaji wa miradi hiyo itakayohusisha ujenzi wa masoko ya kisasa, machinjio ya kisasa, vituo vya mabasi, uendelezaji wa ufukwe wa Oysterbay, kiwanda cha kusindika korosho na ujenzi wa kitega uchumi kwenye kituo cha mabasi Kange Mkoani Tanga. Ofisi ya Rais – TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha na Mipango inaendelea kujenga uwezo kwa Halmashauri kuziwezesha kuibua miradi, kufanya upembuzi yakinifu ili miradi hiyo iweze kukidhi vigezo na kupata fedha na kutekeleza kwa ufanisi.

Uwezeshaji wa Wananchi Kiuchumi

91. **Mheshimiwa Spika;** kufuatia marekebisho ya Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290 Kifungu cha **37A** Mikopo inayotokana na **asilimia 10** ya mapato ya ndani sasa inatolewa bila riba kuanzia Julai, 2018 kwa kuzingatia mgawanyo wa **asilimia 4** kwa Wanawake, **asilimia 4** kwa Vijana na **asilimia 2** kwa Watu Wenye Ulemavu. Uwezeshaji wa Wananchi kiuchumi umeendelea kufanyika ikiwa ni utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 Sura ya Tano (5) inayohusu Uwezeshaji wa Wananchi Kiuchumi. Hadi Februari, 2019, jumla ya **Shilingi bilioni 13.2** kati ya **Shilingi bilioni 54.08** sawa na **asilimia 24.4** zimetolewa kama mikopo kwa vikundi **5,628** kati ya vikundi **28,025** vya Wanawake, Vijana na Watu Wenye Ulemavu. Kati ya fedha hizo, **Shilingi bilioni 8.04** zimetolewa kwa vikundi **3,835** vya Wanawake, **Shilingi bilioni 4.7** zimetolewa kwa vikundi **1,606** vya Vijana na **Shilingi milioni 415.96**, zimetolewa kwa vikundi **187** vya Watu Wenye Ulemavu.
92. **Mheshimiwa Spika;** kupitia Programu ya Uboreshaji wa Mazingira ya Biashara na Uwekezaji (*Local Investment Climate -LIC*), Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuwezesha wananchi kiuchumi katika Sekta za Kilimo, Biashara na Uvuvi katika Mikoa ya Kigoma na Dodoma. Maeneo ya kipaumbele ni uzalishaji na uchakataji wa mazao ya Michikichi, Zabibu, Mbogamboga, Muhogo, Mpunga, Alizeti na Ufugaji wa Samaki. Miradi 44 imebuliwa katika Halmashauri za Mikoa ya Dodoma na Kigoma yenye thamani ya **Shilingi bilioni 6.2**.
93. **Mheshimiwa Spika;** miradi hiyo inahusisha ukarabati wa miundombinu ya skimu za umwagiliaji 7 zikiwemo 4 za Mkoa wa Dodoma maeneo ya Mpunguzi na Bahi na skimu 3 za Mkoa wa Kigoma katika maeneo ya Nyindera na Mgambazi, masoko 7, minada 6, machinjio 7 ya kisasa, viwanda vidogo 5 na ujenzi wa Vituo 13 vya kutolea huduma za pamoja za biashara (*One Stop Business Centres*). Vituo hivyo vimesaidia kuongeza ufanisi ambapo leseni za biashara zinatolewa kwa wastani wa siku 1 au 2 ikilinganishwa na wastani wa siku 7 za awali. Hadi Februari 2019, jumla ya wafanyabiashara **16,173** wamepatiwa leseni za biashara katika Halmashauri za Mkoa wa Dodoma na wafanyabiashara **5,051** wamepatiwa leseni katika Halmashauri za Mkoa wa Kigoma. Vilevile, mradi wa LIC umesaidia upatikanaji wa vifaa vya kukusanyia mapato (*Point of Sale Machine -POS*) **505** katika Mikoa ya Dodoma na Kigoma ili kuimarisha makusanyo ya mapato ya ndani ya Halmashauri.
94. **Mheshimiwa Spika;** utekelezaji wa miradi hiyo umechochea ukuaji wa uchumi kwenye maeneo husika pamoja na kuongeza ajira zipatazo **18,896** ambapo Wanawake ni **6,586** na Wanaume **12,310**. Aidha, Wafugaji na Wakulima wapatao **2,300** wamepatiwa mafunzo ya ujasiriamali kuhusu kuandaa maandiko ya miradi na kuwaunganisha na Taasisi mbalimbali za Fedha kwa lengo la kupata mikopo ili kukuza mitaji yao na ajira. Aidha, utoaji wa Vitambulisho kwa Wafanyabiashara Wadogo unaendelea ambapo hadi tarehe 25 Machi, 2019 vitambulisho **1,850,000** vimetolewa

kwa Wakuu wa Mikoa. Kati ya vitambulisho hivyo, vitambulisho **820,104** tayari vimetolewa kwa wafanyabiashara wadogo sawa na **asilimia 44** ambapo hadi Machi, 2019 jumla ya **Shilingi 16,402,080,000.00** zilikuwa zimekusanywa kutokana mauzo ya vitambulisho hivyo.

Programu ya Maboresho ya Usimamizi wa Fedha za Umma

- 95. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo inaendelea na utekelezaji wa Awamu ya Tano ya Programu ya Maboresho ya Usimamizi wa Fedha za Umma katika Mikoa 26 kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia mwaka wa fedha 2017/18 hadi mwaka wa fedha 2021/22. Wadau wanaoshirikiana na Serikali katika utekelezaji wa programu ni Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID) na Nchi za Norway na Sweden.
- 96. Mheshimiwa Spika;** utekelezaji wa programu unahusisha shughuli za kuimarisha mifumo ya upangaji mipango na bajeti za Mamlaka za Serikali za Mitaa, usimamizi wa mapato na matumizi na ukusanyaji wa mapato ya ndani ya Halmashauri, utekelezaji wa bajeti na uandaaji wa taarifa, usimamizi wa matumizi ya fedha katika Mamlaka za Serikali za Mitaa na kuimarisha mifumo ya usimamizi, udhibiti na uwazi.
- 97. Mheshimiwa Spika;** hadi Februari 2019, programu imeimarisha Mfumo Funganishi wa Usimamizi na Udhibiti wa Matumizi ya Fedha ambao umefungwa katika Halmashauri 184 ili kuhakikisha mfumo huo unakuwa endelevu. Aidha, umeandaliwa mwongozo wa ukusanyaji mapato ya ndani ya Halmashauri na kusambazwa kwenye Halmashauri hizo ili kuziwezesha kubuni vyanzo vipya vya mapato na kusimamia makusanyo katika vyanzo vilivyopo. Vilevile, Mashine **6,000** za kukusanyia mapato (*Point of Sale Machine-POS*) zimenunuliwa ili kuziwezesha Halmashauri zenye uwezo mdogo kuweza kukusanya mapato zaidi.

Uendelezaji wa Vijiji na Miji

- 98. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, ustawi wa jamii yetu uliendelea kuimarika sambamba na uendelezaji uliofanyika Vijijini na Mijini. Ofisi ya Rais - TAMISEMI inaendelea na jukumu la kuhakikisha kuwa Mamlaka za Upangaji (Majiji, Manispaa, Halmashauri za Wilaya, Miji na Mamlaka za Miji Midogo) na Vijiji zinaandaa Mipango ya Uendelezaji wa maeneo hayo kwa kuzingatia Sera na Sheria zinazohusu Uendelezaji wa Vijiji na Miji.
- 99. Mheshimiwa Spika;** miji nchini inakua kwa kasi na mingine mipya inachipukia. Uendelezaji na uendeshaji wa miji unaimarika japokuwa zipo changamoto za utoaji wa huduma kutokana na maeneo mengi kutopangwa vizuri. Takriban asilimia 60 ya nyumba mijini zimejengwa kwenye maeneo yasiyo rasmi ambapo asilimia 80 ya wakazi wa miji wanaishi kwenye maeneo hayo. Wakazi mijini wameongezeka kutoka watu **555,535 (5.3%)** mwaka **1961** hadi kufikia **12,694,875 (29.1%)** mwaka **2012**. Idadi hiyo ina nguvukazi yenye uwezo wa kuleta mabadiliko ya kiuchumi na kijamii nchini na ambayo inahitaji iwekewe mazingira mazuri ili ilete mabadiliko chanya ya kimaendeleo kwa nchi.
- 100. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais – TAMISEMI inatambua mchango wa utekelezaji wa programu, miradi na mikakati ya uendelezaji wa miji kupitia uimarishaji wa miundombinu, Mifumo ya Taarifa za Kijiografia na TEHAMA, ukusanyaji na udhibiti wa mapato, usafi na takangumu, utunzaji wa mazingira, ukuzaji kipato na ustawi wa jamii. Katika kuendeleza juhudi hizo Serikali inaiwezesha Miji kuwa na jamii iliyoelimika vizuri, shirikishi, shindani na yenye utangamano na Vijiji katika kuleta maendeleo nchini.

- 101. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais - TAMISEMI ilikamilisha uandaaji wa Mwongozo wa Utoaji wa Vibali vya Ujenzi na Usimamizi wa Ukaguzi wa Majengo wa Machi, 2018 na kuusambaza kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa Tanzania Bara. Kila Halmashauri imeanzisha kituo kimoja (*One Stop Centre*) cha utoaji wa Vibali vya Ujenzi kupitia Kamati Ndogo za Wataalam. Tathmini ya matokeo kwenye Halmashauri 184 yamebainisha kupungua kwa muda wa kutoa Vibali vya Ujenzi kutoka siku **60** hadi siku **7** kwa majengo ya kawaida na siku **30** kwa majengo makubwa. Katika kipindi cha Julai 2018 hadi Februari 2019 Vibali vya Ujenzi **9,469** vilitolwa kwenye Halmashauri. Idadi hiyo imeongezeka kwa wastani wa mara 4 ikilinganishwa na kipindi kama hicho kwa Mwaka wa Fedha 2017/18 ambapo Vibali **2,341** vilitolwa.
- 102. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais - TAMISEMI inaratibu na kusimamia utekelezaji wa Mpango wa Anwani za Makazi na Postikodi kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa kushirikiana na Wizara ya Ujenzi, Uchukuzi na Mawasiliano. Kazi zinazofanyika kwenye Halmashauri zote **185** ni kutoa elimu na kuihamasisha jamii, kuainisha na kuyahakiki majina ya barabara na mitaa, na namba za nyumba. Uwekaji miundombinu ya Mfumo wa Anwani za Makazi umefanyika katika Halmashauri **13** za Majiji ya Mwanza, Dodoma na Tanga, Halmashauri za Manispaa za Morogoro, Moshi na Shinyanga, Halmashauri za Miji ya Kibaha na Geita na Halmashauri za Wilaya za Chato, Chamwino, Bahi, Buchosa na Sengerema zimechaguliwa kuanza kuweka miundombinu hiyo. Manufaa ya mpango huu ni kuongeza ufanisi katika utoaji wa huduma kwa wananchi kwa kuyatambua maeneo mbalimbali na kuyafikia kwa urahisi.
- 103. Mheshimiwa Spika;** katika kuendeleza Vijiji na Miji, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeendelea kuimarisha matumizi ya Mfumo wa Taarifa za Kijiografia (*Geographical Information System - GIS*) kwenye Mikoa na Halmashauri zote nchini. Mfumo huu umeongeza ufanisi na uwazi katika ukusanyaji na utunzaji wa kumbukumbu za kijiografia, ukusanyaji wa mapato, kusimamia masuala ya uendelezaji Vijiji na Miji. Hadi sasa Mamlaka za Serikali za Mitaa **148** kati ya **184** sawa na asilimia **80** zinatumia Mfumo huu. Mfumo umewezesha kuainisha **Miji Midogo Inayochipukia 1,165** ili iweze kuendelezwa kutoka Vijiji kuwa Miji Midogo kwa kuwa ina fursa za maendeleo na ndiyo ngazi ya msingi ya ukuaji wa Miji na ustawi wa Vijiji.
- 104. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais - TAMISEMI iliendelea kuratibu uandaaji wa Mipango ya Jumla (*General Planning Schemes*) ya Uendelezaji Miji ambapo hadi kufikia Februari 2019, Mipango Kabambe ya Miji 10 ya Manispaa za Singida, Musoma, Mtwara, Iringa, Tabora na Songea; Miji ya Korogwe, Kibaha, Tunduma, na Bariadi imekamilika. Mipango hiyo itaongoza uendelezaji wa Miji na kudhibiti ujenzi holela. Mipango Kabambe ya Majiji ya Dar es Salaam, Dodoma, Mbeya, Mwanza na Arusha pamoja na Halmashauri zilizobaki iko kwenye hatua za uandaaji. Serikali inatumia mbinu na utaalum mbalimbali wa kisasa katika kufanya marekebisha ya uendelezaji wa miji iwe himilivu na ya kisasa.

Utekelezaji wa Mpango wa Serikali Kuhamia Dodoma

- 105. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imesimamia utungwaji wa Sheria ya Kulitangaza Jiji la Dodoma kuwa Makao Makuu ya Nchi ambapo Muswada wa Sheria hiyo ulijadiliwa na Bunge lako Tukufu katika Mkutano wa 12 wa Bunge mwezi Septemba, 2018 na kupitishwa kuwa sehemu ya Sheria za Nchi. Kutungwa kwa Sheria hiyo ni utekelezaji wa uamuzi wa Serikali uliotolewa Mwaka 1973 wa kuhamisha Makao Makuu ya Nchi kutoka Dar es Salaam kwenda Dodoma. Aidha, huu ni utekelezaji wa Ilani ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 katika Ibara ya 151 (a) iliyoelekeza Serikali Kutunga Sheria itakayotambua Mji wa Dodoma kuwa Makao Makuu ya Nchi. Uamuzi huo uliofanywa na Serikali ya Awamu ya Tano umeleta hamasa kubwa ya

maendeleo kwa wananchi wa Mkoa wa Dodoma na Watanzania wote kwa kuanza kujenga nyumba bora za makazi, kuongezeka kwa uwekezaji wa huduma mbalimbali za jamii na uboreshaji wa miundombinu ya kiuchumi ya barabara, viwanja vya ndege na ujenzi wa Mji wa Serikali.

106. **Mheshimiwa Spika;** Halmashauri ya Jiji la Dodoma imekabidhiwa dhamana ya kusimamia uendelezaji na uendeshaji wa Makao Makuu ya Nchi. Kazi kubwa zilizofanyika ni kuongeza kasi ya upimaji wa maeneo ili kuhakikisha uendelezaji unafanyika kwa kuzingatia Sheria ya Mipango Miji ya Mwaka 2007. Vilevile, Halmashauri kwa kushirikiana na Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA) inaendelea kujenga barabara za lami na changarawe kurahisisha upitikaji katika maeneo yote likiwemo eneo la Mji wa Serikali.
107. **Mheshimiwa Spika;** katika kutekeleza azma ya Serikali kuhamia Dodoma, Ofisi ya Rais – TAMISEMI inashiriki katika kutekeleza Mpango wa Kuendeleza Makao Makuu ya Nchi. Mpango Kabambe wa Jiji la Dodoma unafanyiwa mapitio ili kuandaa Mpango Kabambe ambao utakidhi na kuendana na uendelezaji wa Makao Makuu ya Nchi.

C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA TAASISI ZILIZO CHINI YA OFISI YA RAIS-TAMISEMI

Tume ya Utumishi wa Walimu

108. **Mheshimiwa Spika;** Tume ya Utumishi wa Walimu kupitia vikao vya Kisheria ilipokea na kujadili mashauri ya kinidhamu **1,917** na kuyatolea uamuzi kwa kuzingatia Sheria na Kanuni za Utumishi wa Umma. Kati ya mashauri hayo **529** yalihilimishwa, **812** yapo katika hatua ya uchunguzi na **576** yatahitimishwa kabla ya Juni, 2019. Aidha, rufaa **114** zilipokelewa na kujadiliwa ambapo rufaa **62** zilihitimishwa na rufaa **52** zipo kwenye hatua za uhitimishwaji.
109. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Tume imefanya ufuatiliaji katika Wilaya za Tanga, Muheza, Ubungo, Ilala, Temeke, Kinondoni, Kisarawe na Kibaha ili kuangalia utekelezaji wa majukumu yake na changamoto zinazoikabili katika ngazi ya Wilaya. Matokeo ya ufuatiliaji huo umeiwezesha Tume kuratibu upatikanaji wa taarifa za kiutumishi za Walimu **95,578** ambapo Walimu wa Shule za Msingi ni **70,768** na Walimu wa Shule za Sekondari ni **24,810**. Jumla ya walimu **1,652** walithibitishwa kazini wakiwemo wa Shule za Msingi **1,124** na Shule za Sekondari **528**. Aidha, Walimu wanaojiendeleza ni **8,643** ambapo kati yao, Walimu wa Shule za Msingi ni **5,911** na Walimu wa Shule za Sekondari ni **2,732**.

Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA)

110. **Mheshimiwa Spika;** Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini unasimamia mtandao wa barabara zenye urefu wa **kilometa 108,946.19** ambazo zinajumuisha barabara za lami **kilometa 1,449.55**, barabara za changarawe **kilometa 24,405.40** na barabara za udongo **kilometa 83,091.24** pamoja na ujenzi wa **madaraja 2,760** na **makalvati 52,454**. Lengo la Wakala ni kuboresha miundombinu ya barabara na madaraja ili kufungua fursa za kiuchumi na kijamii Vijijini na Mijini.

Mapokezi ya Fedha za Mfuko wa Barabara

111. **Mheshimiwa Spika;** hadi kufikia Machi, 2019 Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA) ulikuwa umepokea **Shilingi bilioni 136.02** kati ya **Shilingi bilioni 243.27** za Mfuko wa Barabara zilizoidhinishwa kwa mwaka wa fedha 2018/19 sawa na **asilimia 56**. Aidha, TARURA imeweza kujenga **kilomita 5,565.30** za barabara, **madaraja 167**, Makalvati makubwa (Box Culverts) **27**, *drift* **59** na mifereji ya maji yenye urefu wa **mita 51,347**. Vilevile, katika mwaka wa fedha 2018/19, TARURA imenunua magari **22** ili

kuimarisha usimamizi wa barabara katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. TARURA pia inaendelea na ujenzi wa jengo la utawala la Makao Makuu katika Mji wa Serikali eneo la Mtumba Jijini Dodoma.

112. **Mheshimiwa Spika;** TARURA imefanikiwa kununua Mashine (POS) **664** za kukusanyia ushuru wa matumizi ya maeneo ya hifadhi za barabara na maegesho ya magari ili kuongeza mapato yatakayoweza Wakala kumudu utekelezaji wa majukumu yake. Hadi Machi, 2019, TARURA imekusanya jumla ya **Shilingi bilioni 8.71** sawa na **asilimia 78.20** ya lengo la kukusanya **Shilingi bilioni 11.14** kutokana na matumizi maeneo ya hifadhi ya barabara zilizo chini ya TARURA na maegesho ya magari. Mafanikio hayo yanatokana na ushirikiano madhubuti kati ya TARURA na Wadau kupitia Kamati za Ushauri za Wilaya na Mikoa. TARURA inaendelea kufanya mipango ya kujiimarisha ili kuongeza maeneo mengine ya ukusanyaji wa mapato. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inaendelea kuimarisha ufuatiliaji na usimamizi ili kuhakikisha TARURA inatekeleza majukumu yake kwa ufanisi.

Programu ya Uboreshaji wa Barabara Vijijini

113. **Mheshimiwa Spika;** kupitia Programu ya Uboreshaji wa Barabara Vijijini inayofadhiliwa na DfID, jumla ya barabara zenye urefu wa **kilometa 151** zimejengwa kwa kiwango cha changarawe pamoja na madaraja **3** na makalvati makubwa **42** katika Halmashauri za Wilaya za Iramba, Kyela, Kyerwa, Rungwe, Bahi, Gairo, Kishapu, Babati, Mpwapwa, Magu, Busokelo, Bariadi, Kondoa, Kisarawe, Kibiti, Ushetu, Songwe na Halmashauri ya Jiji la Dodoma kwa gharama ya **Shilingi bilioni 28.88**. Aidha, Halmashauri ya Manispaa ya Iringa inaendelea na ukamilishaji wa ujenzi wa daraja la Tagamenda na Halmashauri ya Wilaya ya Kilombero imekamilisha ujenzi wa barabara ya Chita hadi Melela.
114. **Mheshimiwa Spika;** kupitia Programu inayofadhiliwa na Umoja wa Ulaya (*Road Transport Sector Policy Support Programme RTSPSP II*), jumla ya **kilometa 219.6** za barabara zimejengwa ambapo kati ya hizo **kilometa 21.3** zimejengwa kwa kiwango cha lami na **kilometa 198.3** zimejengwa kwa kiwango cha changarawe kwa gharama ya **Shilingi bilioni 16.07**. Mradi unatekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Chamwino, Kilolo, Kondoa, Kisarawe, Songea, Mbinga, Mwangi, Mbulu, Kongwa, Mbogwe, Busokelo, Kalambo, Iringa, Ludewa, Hanang, Kiteto na Halmashauri ya Manispaa ya Temeke. Mara baada ya kukamilika kwa barabara hizo zitarahisisha usafiri na usafirishaji.
115. **Mheshimiwa Spika;** Serikali kwa kushirikiana na USAID kupitia Programu ya *Feed the Future* inatekeleza miradi ya uboreshaji wa miundombinu ya barabara katika Halmashauri za Wilaya za Kongwa, Kiteto, Mvomero na Kilombero. Hadi Februari 2019, kilometa **152.1** za barabara zimejengwa kwa kiwango cha changarawe kwa gharama ya **Shilingi bilioni 7.56**. Mradi huo utakapokamilika utawezesha wakazi wa Halmashauri hizo kusafirisha mazao kwa urahisi hadi kwenye masoko na hivyo kukuza kipato.

Mradi wa Kuendeleza Jiji la Dar es Salaam (DMDP)

116. **Mheshimiwa Spika;** kupitia mradi huu, Serikali imeweza kujenga jumla ya kilometa **75.5** kati ya kilometa **210** za barabara zinazotarajiwa kujengwa kwa kiwango cha lami na Ofisi 3 zenye maabara ya kisasa. Aidha, umeandaliwa Mpango Kabambe wa Maji ya Mvua na Maji taka utakaotekelezwa kwa kipindi cha miaka kumi na saba (17) kuanzia Mwaka 2018 hadi 2035 kwa ajili ya kutatua changamoto za mafuriko katika Jiji la Dar es Salaam.
117. **Mheshimiwa Spika;** kazi nyingine zilizofanyika ni kuweka taa **5,000** za barabarani za mfumo wa jua na mitaro ya maji ya mvua kilometa **2.8**, ujenzi wa madaraja makubwa

mawili ya Vimbili na Ulongoni katika Halmashauri ya Manispaa ya Ilala, masoko **10**, vizimba **54**, vituo **7** vya huduma ya vyoo, vituo **6** vya maeneo ya mapumziko, vituo **12** vya huduma ya maji safi na ujenzi wa njia za waenda kwa miguu zenye urefu wa **kilometa 5**, ununuzi wa samani, ujenzi wa Kituo cha Afya cha Buza katika Halmashauri ya Manispaa ya Temeke na masoko kumi (**10**) ya kisasa ambayo yapo katika hatua za ujenzi. Utekelezaji wa miradi hii unagharimu jumla ya **Shilingi bilioni 207**.

- 118. Mheshimiwa Spika;** hivi sasa Ofisi ya Rais-TAMISEMI inakamilisha maandalizi ya mikataba kwa ajili ya kujenga barabara zenye urefu wa kilometa **61.3**, mifereji mikubwa (storm water drains) yenye urefu wa kilometa **40** kwenye maeneo ya mto ya Sinza, Kiboko, Gerezani na Kizinga; Bonde la Sungura, Mafuriko, Yombo, Buguruni Kisiwani, Msimbazi Tenge-Liwiti pamoja na ujenzi wa mabwawa makubwa **4** ya kuhifadhi maji ya mvua. Aidha, vizimba **12** vitajengwa kwa kwa ajili ya kuhifadhi taka ngumu, kuweka huduma za maji katika vituo **8** na kuweka taa za barabarani **1,054**.

Mradi wa Uendelezaji Miji ya Kimkakati Tanzania (TSCP)

- 119. Mheshimiwa Spika;** kupitia mradi huo unaotekelezwa katika Majiji ya Tanga, Arusha, Mbeya, Dodoma, Mwanza na Halmashauri za Manispaa za Mtwara-Mikindani, Kigoma Ujiji na Ilemela, miradi ya ujenzi kwa kiwango cha lami wa barabara zenye urefu wa kilometa **80.22** inaendelea kutekelezwa. Miradi mingine inayoendelea kutekelezwa ni pamoja na ujenzi wa madampo ya kisasa mawili (2), ujenzi wa maeneo ya kuweka makontena ya kukusanyia taka ngumu kwenye mitaa, ujenzi wa maeneo mawili ya mapumziko (Public Parks), ujenzi wa mitaro mikubwa ya maji ya mvua kilometa **16.47** na ujenzi wa kituo kimoja cha kuegesha malori.

- 120. Mheshimiwa Spika;** kazi nyingine zilizotekelezwa kupitia Mradi wa Uendelezaji wa Miji ya Kimkakati Tanzania (TSCP) ni ujenzi wa vivuko sita (6) vya waenda kwa miguu, ujenzi wa kituo kikubwa kimoja cha mabasi katika Jiji la Dodoma, stendi mbili (2) za daladala katika Manispaa ya Mtwara-Mikindani na masoko makubwa mawili ya kisasa katika Jiji la Dodoma na Manispaa ya Mtwara Mikindani. Gharama za miradi hiyo ni **Shilingi bilion 214.74**.

Programu ya Kuzijengea uwezo Mamlaka za Serikali za Mitaa za Miji 18 (ULGSP)

- 121. Mheshimiwa Spika;** kupitia Programu hii Serikali imeweza kujenga barabara zenye urefu wa kilometa **116.6** kati ya kilometa **155.7** zinazotarajiwa kujengwa kwa kiwango cha lami katika Halmashauri za Manispaa za Morogoro, Tabora, Moshi, Sumbawanga, Shinyanga, Songea, Iringa, Mpanda, Lindi, Singida, Musoma na Bukoba na Halmashauri za Miji ya Kibaha, Babati, Geita, Korogwe, Bariadi na Njombe. Aidha, magari makubwa 26 yamenunuliwa kwa ajili kusombea taka ngumu; mitambo mikubwa minane (8) kwa ajili ya kupakilia taka na ukarabati wa dampo moja (1). Vilevile, vituo tisa (9) vya mabasi vinajengwa ambapo kati ya hivyo, vituo vitano (5) vimekamilika. Vituo hivyo, vinajengwa katika Halmashauri za Manispaa za Songea (2), Singida (2) na Iringa na Halmashauri za Miji ya Njombe Bariadi, Korogwe, Kibaha na machinjio nne (4) za kisasa katika Halmashauri za Manispaa za Lindi, Songea, Shinyanga na Halmashauri ya Mji wa Geita.

- 122. Mheshimiwa Spika;** kazi nyingine zinazotekelezwa chini ya Programu hii ni ujenzi wa masoko matatu (3) ya kisasa katika Manispaa za Morogoro, Iringa na katika Mji wa Njombe na ujenzi wa kituo kimoja cha malori katika Manispaa ya Sumbawanga. Vilevile mradi umewezesha ununuzi wa picha za anga (Satellite Images) za Miji 18 kwa ajili ya kuboresha mfumo wa Mipango Miji na Mfumo wa ukusanyaji wa mapato ya ndani katika Miji.

Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Dar es Salaam

- 123. Mheshimiwa Spika;** Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam (DART) umekamilisha maandalizi ya utekelezaji wa Awamu ya Pili ya ujenzi wa miundombinu ya Mabasi Yaendayo Haraka itakayohusisha barabara za Kilwa, Kawawa, Sokoine, Gerezani, Bandari na Chang'ombe yenye urefu wa kilometa **20.3**. Utekelezaji wa mradi huo unafanyika kwa mkopo wa masharti nafuu kutoka Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB). Wananchi na Taasisi **90** kati ya **105** wamelipwa fidia ya **Shilingi bilioni 28.52** kati ya **Shilingi bilioni 34.19** zilizopangwa kulipwa ili kupisha utekelezaji wa mradi.
- 124. Mheshimiwa Spika,** Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam (DART) umeanza maandalizi ya utekelezaji wa Awamu ya Tatu itakayohusisha barabara za Azikiwe na Maktaba, Bibi Titi na Nyerere kupitia Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Julius Nyerere (JNIA) hadi Gongo la Mboto; kituo kikuu cha mabasi Kariakoo Gerezani kupitia Mtaa wa Lindi, Shaurimoyo na Uhuru kupitia Buguruni hadi TAZARA zenye urefu wa kilometa **23.6**. Aidha, wananchi wapatao **78** (PAPs) wanaoguswa na mradi mali zao zimethaminiwa kwa ajili ya kulipwa fidia. Vilevile, Serikali imetoa eneo la Gongo la Mboto kwa ajili ya ujenzi wa karakana ya mabasi (*bus depot*), eneo ndani ya Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Julius Nyerere kwa ajili ya kujenga kituo cha mabasi kuunganisha uwanja huo na huduma ya Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam na eneo la kujenga kituo mlisho cha Banana karibu na eneo zilipo ofisi za TCAA.

Chuo cha Serikali za Mitaa - Hombolo

- 125. Mheshimiwa Spika;** Chuo cha Serikali za Mitaa kilichopo Hombolo kimedahili wanafunzi wapatao **5,943** ikilinganishwa na lengo la kudahili wanafunzi **3,500** sawa na **asilimia 169.8**. Ongezeko la udahili huo limetokana na Serikali kuamua wanafunzi waliokosa nafasi ya kujiunga na Kidato cha Tano Mwaka 2018 kujiunga na Vyuo mbalimbali kikiwemo Chuo cha Serikali za Mitaa-Hombolo. Vilevile, Chuo kimepata ithibati ya kuanza kufundisha Shahada mbili za Utawala na Rasilimali Watu na Utawala na Uongozi katika Serikali za Mitaa ambazo zitaanza kudahili wanafunzi katika mwaka wa masomo 2019/20.
- 126. Mheshimiwa Spika;** Chuo kimeendelea kutoa mafunzo ya muda mrefu na mfupi kwa watumishi wa Chuo na Watendaji na Viongozi kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Kwa kipindi cha Julai, 2018 hadi Februari 2019, Chuo kimegharamia mafunzo ya muda mrefu kwa watumishi 39 na mafunzo ya muda mfupi kwa watumishi 106 ili kujenga uwezo wa Chuo kutekeleza majukumu yake. Aidha, Chuo kimetoa mafunzo kwa watumishi **266** kutoka katika Halmashauri **18** kuhusu utawala bora, uendeshaji wa miradi ya ubia baina ya Serikali na Sekta Binafsi, ukusanyaji wa mapato, uendeshaji wa vikao vya kisheria, usimamizi wa miradi na uzingatiaji wa masuala ya jinsia katika mipango na bajeti.
- 127. Mheshimiwa Spika;** ili kuboresha mazingira ya utoaji wa mafunzo, katika kipindi cha Julai, 2018 hadi Februari, 2019, Chuo kimenunua viti **458** vikiwemo viti **168** visivyohamishika na viti **290** vinavyohamishika, *projector* **8** na *braille* mashine **4** kwa ajili ya wanafunzi wenye mahitaji maalum. Vilevile, katika kipindi hicho Chuo kimenunua eneo la ekari **2.7** katika Halmashauri ya Jiji la Dodoma kwa gharama ya **Shilingi milioni 74.7** kwa ajili ya kujenga kituo cha mihadhara na mafunzo ya muda mfupi katika eneo la lyumbu.
- 128. Mheshimiwa Spika;** Chuo kimefanya tafiti katika nyanja za ukusanyaji wa mapato, uchumi wa viwanda, ukatili na unyanyasaji wa jinsia pamoja na dawati la kushughulikia malalamiko kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Tafiti hizo zimesaidia kutoa mchango katika mipango ya Serikali kwa ajili ya kuboresha ustawi wa wananchi na maendeleo ya kiuchumi.

Shirika la Elimu Kibaha

129. **Mheshimiwa Spika;** Shirika kupitia Chuo cha Maendeleo ya Wananchi Kibaha linatoa mafunzo na kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo kwa lengo la kulijengea uwezo Shirika. Chuo kimeendelea kutoa mafunzo katika fani za kilimo na ufugaji, majengo na ujenzi, uchoameleaji na uundaji wa vifaa vya chuma, ufundi umeme, ushonaji, usimamizi wa hoteli, ufundi wa magari pamoja na udereva. Chuo kina uwezo wa kuchukua jumla ya wanafunzi **400** kwa mwaka. Shirika limeanzisha shamba la mifugo lenye Ng'ombe **71** wenye uwezo wa kuzalisha lita **13,640** za maziwa ghafi kwa miezi mitatu.
130. **Mheshimiwa Spika;** Shirika lina shule moja ya msingi iitwayo Tumbi yenye wanafunzi **916**. Vilevile, Shirika lina shule tatu za sekondari ambazo ni Kibaha Sekondari (wavulana) yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi **840**, Shule ya Sekondari Tumbi (Mchanganyiko) yenye wanafunzi **659** na Shule ya Sekondari ya Kibaha (Wasichana) yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi **320**. Shirika linaendelea kusimamia shule hizo ikiwa ni mpango wa kupambana na adui ujinga kwa kuhakikisha fursa mbalimbali za elimu zinatolewa kwa jamii.

Shirika la Masoko Kariakoo

131. **Mheshimiwa Spika;** Shirika la Masoko Kariakoo katika kipindi cha kuanzia Julai 2018 hadi Februari, 2019 limekusanya mapato kiasi cha **Shilingi bilioni 1.7** kati ya lengo la kukusanya **Shilingi bilioni 3.49** sawa **asilimia 48.7** ya makadirio. Vilevile, katika kipindi hicho, Shirika limefanikiwa kujenga maduka **94** kuzunguka jengo la Soko Kuu ili kuongeza makusanyo ya mapato ya Shirika. Ujenzi wa maduka hayo umeongeza uwezo wa Shirika kukusanya mapato **Shilingi milioni 602.98** kwa mwaka.
132. **Mheshimiwa Spika;** Shirika limefanikiwa kufunga mfumo wa kielektroniki (*Local Government Revenue Collection Information System- LGRCIS*) na kununua mashine mpya (*Point of Sale Machine-POS*) 27 zinazotumika kukusanya mapato. Matumizi ya mfumo wa kielektroniki yamechangia kuimarisha makusanyo kufikia **Shilingi bilioni 1.7** hadi Februari, 2019 ikilinganishwa na makusanyo halisi ya **Shilingi bilioni 1.62** yaliyokusanywa hadi Februari, 2018 sawa na ongezeko la **Shilingi milioni 80**. Makusanyo ya mapato hayo yanatokana ushuru wa mazao, ada ya kutumia soko na ada ya maegesho katika eneo la soko. Mapato hayo yametumika kuboresha hali ya soko na kuliwezesha Shirika kukusanya mapato zaidi kutokana na vyanzo hivyo.
133. **Mheshimiwa Spika;** Shirika limeandaa mkakati wa uwekezaji katika viwanja vilivyoko Mbezi Beach, Tabata na eneo la Soko Kuu kwa kufanya uwekezaji mkubwa ambapo tayari Shirika limeyatangaza maeneo hayo kwa shughuli za uwekezaji kwa mfumo wa ubia baina ya Serikali na Sekta Binafsi. Makampuni mbalimbali yameonesha nia ya kuwekeza katika viwanja hivyo. Utekelezaji wa mpango huo utaliwezesha Shirika kuongeza mapato na kuboresha utoaji wa huduma kwa wadau wake.

Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa

134. **Mheshimiwa Spika;** kwa kipindi cha Julai, 2018 hadi Februari, 2019 Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa imesimamia na kuratibu urejeshwaji wa mikopo kutoka Halmashauri ambapo Halmashauri zimerejesha mikopo kiasi cha **Shilingi milioni 616.63** kutokana na mikopo iliyotolewa. Kati ya fedha hizo, **Shilingi milioni 177.8** ni makusanyo ya mapato ya ndani yanayojumuisha riba ya mikopo, kodi ya nyumba za Bodi na gawio la hisa, **Shilingi milioni 244.8** ni marejesho ya mikopo kutoka kwenye Halmashauri zilizokopeshwa na **Shilingi milioni 194.03** ni Michango ya Akiba kutoka kwenye Halmashauri. Aidha, Bodi imewekeza kiasi cha **Shilingi bilioni 2.1** katika akaunti za

amana za muda maalum kwenye Benki za Biashara ili kukuza mtaji wa Bodi kutoa huduma ya mikopo kwa wadau wake.

D. MPANGO NA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MAENDELEO KWA MWAKA WA FEDHA 2019/20

- 135. Mheshimiwa Spika;** Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 umeandaliwa kwa kuzingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025, Mpango wa Pili wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2016/17-2020/21), Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015, Malengo ya Maendeleo Endelevu 2030, Mwongozo wa kuandaa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20, maelekezo ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, wakati wa kuzindua Bunge Mwaka 2015 na maelekezo ya Viongozi wengine wa Kitaifa, Sera na Nyaraka mbalimbali za Serikali na Mipango Mikakati ya Taasisi.

Ofisi ya Rais-TAMISEMI

- 136. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imepanga kutekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kuratibu shughuli za Wizara za Kisekta na Wadau wengine, na kusimamia shughuli za Serikali katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- ii) Kuratibu na kusimamia shughuli za Uchaguzi wa Serikali za Mitaa utakaofanyika mwishoni mwa mwaka 2019;
- iii) Kuratibu na kusimamia Utekelezaji wa shughuli za utoaji wa Huduma za Afya ya Msingi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- iv) Kuratibu na kusimamia Utekelezaji wa shughuli za utoaji wa Elimumsingi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- v) Kuandaa Sera na Mkakati wa kusimamia na kutekeleza dhana ya Ugatuuji wa Madaraka kwa Umma;
- vi) Kufanya marekebisho mbalimbali ya Sheria za Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- vii) Kutekeleza mkakati wa kudhibiti rushwa;
- viii) Kudhibiti maambukizi mapya ya VVU na UKIMWI na kuendelea kuwasaidia walioathirika;
- ix) Kuratibu na kusimamia shughuli za Uendelezaji Vijiji na Miji iwe yenye ufanisi hususan Miji Midogo Inayochipukia;
- x) Kuratibu shughuli za lische katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- xi) Kukamilisha ujenzi wa Ofisi mpya ya OR-TAMISEMI katika Mji wa Serikali eneo la Mtumba Jijini Dodoma;
- xii) Kufanya ukaguzi, ufuatiliaji na tathimini kuhusu upelekaji wa fedha na utekelezaji wa miradi ya maendeleo katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;

- xiii) Kuratibu na kusimamia mkakati wa kuongeza juhudi za ukusanyaji wa mapato na matumizi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa ambapo kila Mkuu wa Idara amepewa Mkoa wa kusimamia;
- xiv) Kuratibu na kusimamia mifumo ya TEHAMA katika ngazi zote za OR-TAMISEMI;
- xv) Kuratibu na kusimamia masuala ya kiutumishi katika ngazi zote za OR-TAMISEMI;
- xvi) Kuratibu shughuli na utendaji kazi wa Taasisi zilizopo chini ya OR- TAMISEMI;
- xvii) Kuratibu shughuli za uboreshaji wa mazingira ya biashara katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ikiwemo utoaji wa vitambulisho kwa wafanyabiashara wadogo;
- xviii) Kuratibu na kusimamia uibuaji na utekelezaji wa miradi ya kimkakati katika Halmashauri zote nchini; na
- xix) Kuratibu na kusimamia mkakati wa ujenzi na uanzishaji wa viwanda **100** kwa kila Mkoa.

Tawala na Mikoa

137. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Tawala za Mikoa zinazojumuisha Sekretarieti za Mikoa, Wilaya na Tarafa zitatekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kudumisha amani, utulivu na usalama;
- ii) Kuratibu utoaji wa huduma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa katika Sekta za Afya, Elimu na sekta nyingine;
- iii) Kuendeleza ujenzi, ukarabati na ukamilishaji wa Ofisi na Makazi ya Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya, Makatibu Tawala wa Wilaya na Maafisa Tarafa;
- iv) Kuendelea kusimamia na kuimarisha Utawala Bora katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- v) Kuratibu Maandalizi ya Uchaguzi wa Serikali za Mitaa kwa ajili ya viongozi wa ngazi za msingi za Vijiji, Mitaa na Vitongoji utakaofanyika mwishoni mwa mwaka 2019;
- vi) Kufanya ufuatiliaji na tathmini kuhusu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Ugatuuji wa Madaraka kwa Wananchi na Sera nyingine za kisekta ili kuimarisha utoaji wa huduma kwa wananchi;
- vii) Kuratibu, kusimamia na kutoa ushauri katika ujenzi wa miundombinu ya kutolea huduma za kiuchumi na kijamii katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- viii) Kuratibu na kusimamia uibuaji na utekelezaji wa miradi ya kimkakati katika Halmashauri;
- ix) Kuratibu na kusimamia shughuli za lishe katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- x) Kuziwezesha na kuzijengea uwezo Mamlaka za Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yake;

- xi) Kuratibu Masuala Mtambuka yanayotekelezwa kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- xii) Kuratibu uanzishwaji wa viwanda na ushiriki wa sekta binafsi kwa kuendelea kuweka mazingira wezeshi ya kufanya biashara mijini na vijijini;
- xiii) Kutatua migogoro inayotokana na matumizi ya ardhi na mipaka kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa; na
- xiv) Kuratibu na kusimamia Mkakati wa ujenzi na uanzishaji wa viwanda 100 katika Mkoa.

Mamlaka za Serikali za Mitaa

138. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Mamlaka za Serikali za Mitaa zimepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- i) Kusimamia utawala bora, amani na utulivu katika ngazi zote za Halmashauri;
- ii) Kusimamia Uchaguzi wa Serikali za Mitaa utakaofanyika Mwaka 2019;
- iii) Kuendelea kuwawezesha wanawake, vijana na watu wenye ulemavu kwa kutenga na kutoa mikopo kutokana na asilimia 10 ya mapato ya ndani ya Halmashauri;
- iv) Ukamilishaji wa miradi viporo ikiwemo majengo ya Ofisi na makazi ya viongozi na watumishi hasa katika maeneo mapya ya utawala;
- v) Ujenzi, Ukarabati na ukamilishaji wa miundombinu ya kutolea huduma za kijamii na kiuchumi katika sekta zote hususan Hospitali za Halmashauri, Vituo vya Afya, zahanati, maabara, nyumba za watumishi, matundu ya vyoo na vyumba vya madarasa;
- vi) Kuendesha mikutano ya kisheria na kutekeleza maazimio ya vikao;
- vii) Kusimamia rasilimaliwatu na fedha katika Halmashauri;
- viii) Kubuni na kutekeleza miradi ya kimkakati itakayosaidia kuongeza mapato ya ndani ya Halmashauri ili kupunguza utegemezi;
- ix) Kusimamia shughuli za lishe katika Halmashauri;
- x) Kuimarisha matumizi ya mifumo ya kielektroniki kwa ajili ya kuongeza ufanisi wa makusanyo katika vyanzo vya mapato;
- xi) Kusimamia Mpango wa utoaji wa Elimumsingi Bila Ada katika Shule za Msingi na Sekondari;
- xii) Kutenga maeneo ya uwekezaji kwa ajili ya viwanda vidogo, vya kati na viwanda vikubwa na maeneo ya wafanyabiasha wadogo;
- xiii) Kusimamia na kuwezesha uendeshaji wa ngazi za msingi na maeneo ya kutolea huduma katika Halmashauri;

- xiv) Kuendelea kusimamia matumizi ya fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa mujibu wa Sheria, Kanuni na Taratibu za Mfuko;
- xv) Kuratibu shughuli za usafi wa mazingira na utunzaji wa vyanzo vya maji;
- xvi) Kusimamia na kuratibu shughuli za Mipango Miji na Matumizi ya Ardhi; na
- xvii) Kubuni mikakati ya uanzishaji wa viwanda katika Mamlaka za Serikali za Mitaa.

E. MALENGO YA TAASISI ZILIZO CHINI YA OR-TAMISEMI KWA MWAKA WA FEDHA 2019/20

Tume ya Utumishi wa Walimu

139. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Tume ya Utumishi wa Walimu imepanga kutekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kutoa uamuzi wa mashauri ya nidhamu, rufaa na malalamiko ya Walimu kwa mujibu wa Sheria na kwa wakati;
- ii) Kusimamia taaluma ya ualimu ili kuhakikisha uwepo wa Walimu wenye sifa na wenye kuleta tija na kuongeza ufanisi katika sekta ya elimu ili kutatua changamoto zinazolikabili Taifa;
- iii) Kusimamia maadili na nidhamu kwa taaluma ya Ualimu kwa Shule za Msingi na Sekondari;
- iv) Kuimarisha mfumo wa kielektroniki kwa ajili ya kusimamia masuala ya Walimu nchini; na
- v) Kuratibu shughuli za kuboresha mazingira ya kufanyia kazi kwa watumishi wa Ofisi ya Tume Makao Makuu na Wilayani pamoja na kuendeleza rasilimali watu kwa kuwaongezea ujuzi na vitendea kazi.

Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA)

140. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Wakala wa Barabara Vijijini na Mijini (TARURA) utatekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kujenga uwezo wa Ofisi za Mikoa na Wilaya katika kutekeleza majukumu ya Wakala;
- ii) Kufanya matengenezo ya kawaida **kilometa 13,098.61**, matengenezo ya maeneo korofi **kilometa 5,565.79**, matengenezo ya muda maalum **kilometa 2,860.64** na matengenezo ya makalvati madogo **2,403**, madaraja **113**, makalvati makubwa **273** na mifereji yenye urefu wa mita **82,627.81**.
- iii) Kuhimiza Misingi ya Utawala Bora na Uwajibikaji kwa Makandarasi na Wafanyakazi wa TARURA;
- iv) Kusimamia ukusanyaji wa mapato na matumizi ya fedha za Wakala;
- v) Kutunza mtandao wa barabara za Vijijini na Mijini ili zipitike kwa nyakati zote za mwaka;
- vi) Kushiriki katika uhakiki wa mtandao wa barabara za Mijini na Vijijini;

- vii) Kuendelea na matengenezo ya barabara za vijijini na mijini ili zipitike nyakati zote za mwaka kwa kutumia fedha za Mfuko wa Barabara;
- viii) Kusimamia utekelezaji wa kazi za ujenzi wa Barabara kwa Miradi ya Maendeleo kupitia Wadau wa Maendeleo (EU, DfID, USAID and Benki ya Dunia);
- ix) Kushirikiana na Wadau wa Maendeleo kuwezesha matengenezo ya barabara za vijijini na mijini kulingana na miongozo inayotolewa;
- x) Kufanya utafiti kwa lengo la kuwezesha utekelezaji wa mipango ya Wakala;
- xi) Kuimarisha Mfumo wa Usimamizi wa Matengenezo ya Barabara (DROMAS);
- xii) Kuanzisha na kuendesha mizani ya barabara ili kudhibiti uzito wa magari katika barabara za vijijini na mijini;
- xiii) Kuimarisha Mfumo wa Kudhibiti Matumizi ya Fedha katika Ofisi za Mikoa na Halmashauri; na
- xiv) Kuimarisha Masuala Mtambuka katika maeneo yenye miradi ya ujenzi wa barabara kwa kutoa elimu ya Maambukizi ya Virusi vya Ukimwi, Rushwa, Jinsia, Watu Wenye Ulemavu, Vijana na Wazee, pamoja na Mazingira.

Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam (DART)

141. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka utatekeleza shughuli zifuatazo:-

- (i) Kushiriki katika utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa miundombinu ya Awamu ya Pili inayotekelezwa kupitia Mkopo wa Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB). Ujenzi miundombinu ya Mabasi Yaendayo Haraka (BRT) Awamu ya Pili unahusisha barabara zenye urefu wa **kilometa 20.3** katika barabara za Kilwa, Kawawa, Sokoine, Gerezani, Bandari na Chang'ombe. Mradi huo utahusisha pia ujenzi wa barabara za juu (flyovers) katika makutano ya Chang'ombe na Uhasibu;
- (ii) Kukamilisha ulipaji wa fidia kwa wananchi waliopisha ujenzi wa miundombinu ya mfumo wa Mabasi Yaendayo Haraka (BRT) Awamu ya Tatu. Ujenzi wa miundombinu utahusisha barabara za Nyerere kutoka katikati ya Jiji la Dar es Salaam hadi Gongo la Mboto, Bibi Titi na Mitaa ya Uhuru, Shaurimoyo, Lindi, Azikiwe na Maktaba.
- (iii) Kufanya tathmini ya gharama za kuhamisha miundombinu ya kijamii na fidia kwa wananchi watakaopisha utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa miundombinu ya Mabasi Yaendayo Haraka (BRT) Awamu ya Nne ambayo itahusisha ujenzi wa barabara za Bagamoyo hadi Tegeta, Bibi Titi, Ali Hassani Mwinyi na Sam Nujoma zenye urefu wa kilometa 25.9 na Awamu ya Tano itakayohusisha ujenzi wa barabara za Mandela kuanzia eneo la Ubungo kupitia TAZARA, Uhasibu kuungana na barabara ya daraja la Kigamboni na barabara ya kuanzia Tabata Relini hadi Segerea;
- (iv) Ukamilishaji wa taratibu za ununuzi ili kumpata Mtoa Huduma kamili (*Service Provider-SP*) kwa Awamu ya Kwanza ya Mabasi Yaendayo Haraka (BRT). Mabasi yanayotarajiwa yatakuwa 305 na barabara za mlিশo zitakuwa 11

ikilinganishwa na huduma ya mpito yenye mabasi 140 na barabara za mlisho mbili; na

- (v) Kuendelea kusimamia kwa karibu Mfumo wa Kielektroniki wa Ukusanyaji wa Mapato wa Serikali za Mitaa (*Local Government Revenue Collection Information System- LGRCIS*) katika ukusanyaji wa mapato kwa Awamu ya Kwanza.

Chuo cha Serikali za Mitaa Hombolo

142. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Chuo cha Serikali za Mitaa kitatekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kudahili wanafunzi wapya 5,000;
- ii) Kuendeleza na kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia kwa wanafunzi wa kozi za muda mrefu (kununua kompyuta 80 na vitabu 600) kutoa mafunzo ya muda mfupi yenye kuzingatia uhitaji;
- iii) Kuanzisha kozi moja ya shahada ya Utawala na Menejimenti katika Serikali za Mitaa (Bachelor Degree in Local Government Administration and Management);
- iv) Kufanya tafiti na kutoa ushauri wa kitaalam katika masuala yanayohusu Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- v) Kutekeleza majukumu ya kuwa Chuo kiongozi cha mafunzo (Lead Training Institution) katika kusimamia ubora wa mafunzo yanayotolewa katika ngazi wa Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGAs);
- vi) Kuendeleza watumishi katika ngazi mbalimbali za mafunzo;
- vii) Usimamizi wa shughuli za uendeshaji wa Chuo;
- viii) Kufanya mapitio ya Sera mbalimbali za Chuo ili ziendane na mazingira ya sasa mfano mitaala ya kufundishia na mafunzo na maendeleo ya watumishi.
- ix) Kusimamia ukusanyaji wa mapato, matumizi na kudhibiti malimbikizo ya madai na madeni;
- x) Ukarabati wa miundombinu ya Chuo na utunzaji wa mazingira yake;
- xi) Ujenzi wa hostel ya wanafunzi wa kike yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 200;
- xii) Kuendelea na ujenzi wa ukumbi wa mihadhara (lecturer theatre) wenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 500;
- xiii) Kuhamisha makaburi katika eneo la upanuzi wa Chuo,
- xiv) Kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika shughuli za Chuo ikiwa ni pamoja na ununuzi wa kompyuta mpya 80; na
- xv) Kupima na kufuatilia upatikanaji wa hati ya umiliki wa ardhi ya eneo la Chuo lenye ukubwa wa ekari **592** ikiwa ni pamoja na kurejea Michoro ya Mpango wa matumizi wa eneo hilo (Master Plan).

Shirika la Elimu Kibaha

143. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Shirika la Elimu Kibaha limepanga kutekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kuziwezesha shule zilizopo (Shule ya Chekechea moja, Shule ya Msingi moja na Shule za Sekondari tatu) kutoa elimu na malezi bora kwa wanafunzi **2,765** na kutoa huduma za maktaba kwa wadau **40,000**;
- ii) Kuendelea kupambana na adui umaskini kwa kutoa elimu ya ufundi stadi kwa wanachuo **400**, kuendeleza shamba la ng'ombe wa maziwa na kutoa mafunzo ya muda mfupi kwa wadau **400**; na
- iii) Kupanua miundombinu ya Chuo cha Afya na Sayansi shirikishi kukidhi mahitaji ya utoaji wa mafunzo katika Chuo hicho.

Shirika la Masoko Kariakoo

144. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Shirika la Masoko Kariakoo litatekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kuboresha eneo la Mabucha lililoko ndani ya Jengo la Soko Kuu kwa kujenga maduka yapatayo hamsini na mbili (52);
- ii) Kujenga maduka madogo yapatayo ishirini na mbili (22) eneo la Mtaa wa Tandamti;
- iii) Kujenga Soko eneo la Mbezi Beach- Makonde;
- iv) Kufanya ukarabati wa miundombinu ya Soko, Ofisi na nyumba za Shirika;
- v) Kusimamia ukusanyaji wa mapato kwa kutumia Mfumo wa Kielektroniki na kubuni vyanzo vipya vya mapato pamoja na kuimarisha usimamizi wa matumizi ya rasilimali za Shirika;
- vi) Kuboresha maslahi ya Watumishi ikiwemo kulipa stahiki za Watumishi kwa wakati;
- vii) Kulipa madeni; na
- viii) Kufanya uwekezaji wa ubia katika viwanja ambavyo vinamilikiwa na Shirika.

Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa

145. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa imepanga kutekeleza shughuli zifuatazo:-

- i) Kupokea, kuchambua na kutoa mikopo kwa Halmashauri zitakazokidhi vigezo;
- ii) Kuendelea kutoa mafunzo ya kuzijengea uwezo Halmashauri 84 kuandaa maandiko ya miradi bora inayokopesheka;
- iii) Kuweka mkakati wa ufuatiliaji wa urejeshwaji wa mikopo na uwasilishwaji wa michango kutoka Halmashauri zinazodaiwa kwa lengo la kuongeza mtaji wa Bodi;

- iv) Kubuni vyanzo vipya vya mapato; na
- v) Kutoa elimu kwa wadau mbalimbali ili waweze kufahamu majukumu ya Bodi na huduma zinazotolewa.

F. MALENGO MAHSUSI YALIYOPANGWA KUTEKELEZWA KATIKA MWAKA WA FEDHA 2019/20

146. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imepanga kutekeleza kazi maalum kama ifuatavyo:-

- (i) Kuanza ujenzi wa Hospitali mpya **27** za Halmashauri ambazo hazina Hospitali. Hospitali hizi zitajengwa katika Halmashauri za Karatu, Chalinze, Kondo, Kongwa, Mbogwe, Biharamulo, Nsimbo, Kigoma, Kakonko, Liwale, Serengeti, Mbeya, Kilombero, Kaliua, Babati, Mvomero, Newala, Sengerema, Kwimba, Madaba, Msalala, Ikungi, Handeni, Mkinga, Halmashauri ya Mji wa Tunduma na Halmashauri za Manispaa za Sumbawanga na Tabora. Vilevile, Hospitali **67** za Halmashauri zilizoanza kujengwa katika mwaka wa fedha 2018/19 zitaendelea na ujenzi katika mwaka wa fedha 2019/20. Katika mwaka wa fedha 2019/20, zimetengwa **Shilingi bilioni 46.5** kwa ajili ya ujenzi wa Hospitali hizo za Halmashauri (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 6**);
- (ii) Ujenzi wa Vituo vya Afya vipya **52** katika baadhi ya Kata ambazo hazina vituo ili kuboresha huduma za uzazi kwa kuboresha huduma za Mama na Mtoto na hali ya utoaji wa huduma za afya kwa ujumla. Katika mwaka wa fedha 2019/20, zimetengwa **Shilingi bilioni 10.40** kwa ajili ya ujenzi wa vituo hivyo vya afya (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 7**);
- (iii) Kuendelea kutekeleza Mpango wa Utoaji Elimumsingi Bila Ada kwa Shule za Msingi na Shule za Sekondari hadi Kidato cha Nne. Katika mwaka wa fedha 2019/20, zimetengwa **Shilingi bilioni 288.47** kwa ajili ya utekelezaji wa Mpango wa Elimumsingi Bila Ada. Kati ya fedha hizo, **Shilingi bilioni 134.31** zimetengwa kwa Shule za Msingi (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na.8**) na **Shilingi bilioni 154.16** zimetengwa kwa Shule za Sekondari (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na.9**);
- (iv) Ukamilishaji wa ujenzi wa nyumba **364** za walimu katika Shule za Msingi. Katika mwaka wa fedha 2019/20, zimetengwa **Shilingi bilioni 9.10** kwa ajili ya ujenzi wa nyumba hizo za walimu (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 10**);
- (v) Kupitia Mpango wa Uboreshaji wa Elimu ya Sekondari (SEQUIP) zitajengwa Shule za Sekondari **26** maalum za wasichana sawa na shule moja kila Mkoa. Ujenzi wa shule hizo utafanyika sambamba na ujenzi wa maktaba kwa kila shule. Aidha, yatanunuliwa magari **26** kwa ajili ya kuimarisha usimamizi wa shule hizo **26**;
- (vi) Kupitia Mpango wa Lipa Kulingana na Matokeo (EP4R), kazi zituatazo zitatekelezwa:-
  - a) Ujenzi wa Vyumba **800** vya Madarasa ya Shule za Sekondari;
  - b) Ujenzi wa Mabweni **300** ya Shule za Sekondari;

- c) Ujenzi wa matundu **1,000** ya vyoo ya Shule za Sekondari;
  - d) Ujenzi wa majengo **50** ya utawala ya Shule za Sekondari;
  - e) Ujenzi wa kumbi **200** kwenye Shule **100** za Sekondari;
  - f) Ukarabati wa Shule kongwe **15** za Sekondari;
  - g) Ununuzi wa vifaa maalum vya maabara katika Shule 70 za Sekondari;
  - h) Ununuzi wa magari **40** kwa ajili ya Halmashauri zenye mazingira magumu;
  - i) Ujenzi wa vyumba **1,200** vya madarasa ya Shule za Msingi,
  - j) Ujenzi wa matundu ya vyoo **2,000** katika Shule za Msingi;
  - k) Ujenzi wa mabweni **10** katika shule **10** za Elimu maalum;
- (vii) Kuendelea na ujenzi wa majengo ya utawala katika Halmashauri **62** zinazoendelea na ujenzi. Katika mwaka wa fedha 2019/20, zimetengwa **Shilingi bilioni 56.50** kwa ajili ya ujenzi wa majengo ya utawala kwenye Halmashauri hizo **(Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 11)**;
  - (viii) Kuendelea na ujenzi wa majengo ya utawala katika Mikoa mitano (5) ambayo ni Simiyu, Katavi, Geita, Songwe na Njombe. Aidha, Mkoa wa Mbeya umetengewa fedha kwa ajili ya kuanza ujenzi wa jengo la utawala;
  - (ix) Halmashauri kumi na tatu (13) za Wilaya ambazo ni Nsimbo, Kakonko, Mbogwe, Nyang'hwale, Kigoma, Mlele, Buhigwe, Busokelo, Gairo, Madaba, Bumbuli, Ileje na Mbulu zimepewa kipaumbele cha ununuzi wa magari ya Halmashauri kwa mwaka wa fedha 2019/20;
  - (x) Kuendelea na utekelezaji wa Miradi ya Kimkakati katika Halmashauri zilizokidhi vigezo. Jumla ya **Shilingi bilioni 70** zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya kimkakati **(Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 12)**;
  - (xi) Kufanya matengenezo ya barabara zenye urefu wa **kilometa 21,525.04** na matengenezo ya makalvati madogo **2,403**, madaraja **113**, makalvati makubwa **273** na mifereji yenye urefu wa mita **82,627.81**. Jumla ya **Shilingi bilioni 224.94** zilimetengwa kwa ajili ya kutekeleza kazi hizo kupitia fedha za Mfuko wa Barabara **(Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 13)**.
  - (xii) Vilevile, kwa mwaka wa fedha 2019/20, Mfuko wa Barabara umetengewa **Shilingi bilioni 22.44** kwa ajili ya ujenzi wa barabara za lami **kilometa 15.1**, ukarabati wa barabara za changarawe **kilometa 185.7** na ujenzi wa **madaraja 23 (Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 14)**.
  - (xiii) Katika Mwaka wa Fedha 2019/20, jumla ya kilometa **25.69** za barabara zitajengwa kwa kiwango cha lami kupitia mradi wa DMDP pamoja na ununuzi wa vifaa vya kuzoa taka ngumu katika Manispaa za Ilala, Temeke na Kinondoni. Jumla ya **Shilingi bilioni 90.50** zimetengwa kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli za mradi wa DMDP;
  - (xiv) Kuendelea kutoa mikopo kwa vikundi vya Vijana, Wanawake na Watu Wenye Ulemavu. Katika mwaka wa fedha 2019/20, zimetengwa **Shilingi bilioni 62.25**

kwa ajili ya mikopo ya vikundi vya Wanawake, Vijana na Watu Wenye Ulemavu (**Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na. 15**).

G. SHUKRANI

- 147. Mheshimiwa Spika;** kabla ya kuhitimisha Hotuba yangu, natumia fursa hii kukushukuru sana wewe Mheshimiwa Spika, Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi imara katika kutekeleza shughuli za Bunge. Vilevile, naishukuru sana Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mwenyekiti wa Kamati Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza, Mbunge wa Bukoba Vijijini, na Makamu wake Mheshimiwa Mwanne Mchemba, Mbunge wa Viti Maalum, kwa kazi nzuri katika kusimamia utendaji wa Ofisi ya Rais-TAMISEMI.
- 148. Mheshimiwa Spika;** nichukue fursa hii pia kuzishukuru Nchi na Mashirika mbalimbali ya Kimataifa wanaoendelea kushirikiana na Ofisi ya Rais-TAMISEMI katika kutekeleza mipango na programu mbalimbali katika kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi. Washirika hao wa Maendeleo ni pamoja na Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Japan (JICA), Jumuiya ya Ulaya (EU), Shirika la Maendeleo la Ubelgiji (BTC), *Global Partnership for Education*, Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID), Shirika la Maendeleo la Canada (CIDA), Shirika la Maendeleo la Marekani (USAID), Shirika la Maendeleo la Ujerumani (GIZ), Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto (UNICEF), Shirika la Umoja wa Mataifa la Makazi (UN-Habitat), UNEP, CAMFED, Africities, Shirika la Umoja wa Mataifa la Idadi ya Watu (UNFPA), *World Food Programme (WFP)*, Nchi ya Sweden, Shirika la Mapinduzi ya Kijani Afrika (AGRA), Shirika la DALBERG na Nchi zote zinazochangia kupitia Mfuko wa Pamoja wa Kusaidia Bajeti ya Serikali. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inaaahidi kuendelea kushirikiana na Wadau mbalimbali wa Maendeleo katika utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI yaliyojikita katika kuboresha utoaji huduma za kijamii na kiuchumi ili kupunguza umaskini. Aidha, ninawashukuru Wananchi kwa mchango mkubwa katika utekelezaji wa miradi na programu mbalimbali kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mafanikio katika utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI yametokana na ushirikiano mzuri baina ya Wadau wa Maendeleo, Wananchi na Viongozi katika ngazi mbalimbali za usimamizi.
- 149. Mheshimiwa Spika;** napenda kutambua mchango mkubwa wa Viongozi wenzangu katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Kipekee nawashukuru Naibu Mawaziri, Mheshimiwa Josephat Sinkamba Kandege (Mb.) na Mheshimiwa Mwita Mwikwabe Waitara (Mb.) kwa msaada mkubwa wanaonipa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Aidha, namshukuru Katibu Mkuu, Mhandisi Joseph M. Nyamhanga, Naibu Makatibu Wakuu Bw. Tixon T. Nzunda na Dkt. Dorothy O. Gwajima na Katibu wa Tume ya Utumishi wa Walimu Bi. Winfrida Rutaindurwa. Aidha, nawashukuru Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI, Wakurugenzi wa OR-TAMISEMI na Wakurugenzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa pamoja na Watumishi wote wa Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI.
- 150. Mheshimiwa Spika;** nitakuwa mchoyo wa fadhila nisipowashukuru Viongozi wenzangu katika Ofisi ya Rais wakiongozwa na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, Mheshimiwa George Huruma Mkuchika na Mheshimiwa Dkt. Mary Machuche Mwanjelwa, Naibu Waziri, Ofisi ya Rais-Menjeimanti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa ushirikiano mkubwa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais. Aidha, nawashukuru sana Dkt. Laurean Ndumbaro, Katibu Mkuu, Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala

Bora na Dkt. Francis Michael, Naibu Katibu Mkuu, Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa ushirikiano wao.

151. **Mheshimiwa Spika;** kipekee nawashukuru wananchi wa Jimbo la Kisarawe kwa kunitia moyo katika utekelezaji wa majukumu haya ya Kitaifa. Ninawaahidi kuendelea kuwatumikia kwa nguvu zangu zote ili kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi. Aidha, naishukuru familia yangu kwa uvumilivu muda wote nilipokuwa mbali nao katika utekelezaji wa majukumu haya ya Kitaifa.

H. MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/20

Maduhuli na Makusanyo ya Mapato ya Ndani

152. **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2019/20, OR - TAMISEMI, Taasisi zilizo chini yake, Mikoa 26 na Halmashauri 185 inaomba idhini ya kukusanya maduhuli na mapato ya ndani jumla ya **Shilingi Bilioni Mia Nane na Mbili, Milioni Mia Moja Sifini, Mia Nne Tisini na Nane Eflu, Mia Moja Sifini na Nne (Shilingi 802,160,498,164.00)**. Makusanyo hayo yatatokana na mauzo ya vifaa chakavu, nyaraka za zabuni, faini mbalimbali, ada za wanafunzi, marejesho ya masurufu na mishahara na kodi na ushuru mbalimbali unaotozwa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kulingana na Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290. Mchanganuo wa makusanyo ya mapato hayo ni kama ifuatavyo:-

Jedwali Na. 1: Mchanganuo wa Maduhuli na Makusanyo kwa Mwaka wa Fedha 2019/20	
OFISI/TAASISI	MAKADIRIO
OR – TAMISEMI	20,000,000.00
Taasisi	36,444,195,252.00
Mikoa	213,302,912.00
Halmashauri	765,483,000,000.00
	802,160,498,164.00

153. **Mheshimiwa Spika;** sasa naomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha makadirio ya mapato na matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 jumla ya **Shilingi Trilioni Sita, Bilioni Mia Mbili na Saba, Milioni Mia Tisa Tisini na Mbili, Laki Saba na Sabini na Tisa, Mia Saba Sifini na Tisa (Shilingi 6,207,992,779,769.00)** kwa ajili ya Ofisi ya Rais -TAMISEMI Fungu Na. 56, Tume ya Utumishi wa Walimu Fungu Na. 02 na Mafungu 26 ya Mikoa yanayojumuisha Halmashauri 185. Mchanganuo wa fedha zinazoombwa kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 ni kama ilivyoainishwa katika **Jedwali Na.2.**

Jedwali Na.2: Muhtasari wa Makadirio ya Mpango na Bajeti ya OR – TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa Mwaka wa Fedha 2019/20

AINA YA MATUMIZI	FEDHA ZINAZOOMBWA
OR - TAMISEMI	
Mishahara	
Makao Makuu	10,836,663,200.00
Taasisi	33,385,105,800.00
Jumla Mishahara	44,221,769,000.00
Matumizi Mengineyo	

AINA YA MATUMIZI	FEDHA ZINAZOOMBWA
Makao Makuu	7,896,530,195.00
Taasisi	1,318,870,805.00
Jumla Matumizi Mengineyo	9,215,401,000.00
JUMLA OR - TAMISEMI	53,437,170,000.00
Tume ya Utumishi wa Walimu	
Mishahara	9,899,012,000.00
Matumizi Mengineyo	6,002,155,000.00
Jumla	15,901,167,000.00
MIKOA	
Mishahara	83,654,030,000.00
Matumizi Mengineyo	41,803,829,000.00
Jumla	125,457,859,000.00
HALMASHAURI	
Mishahara	3,669,329,614,000.00
Matumizi Mengineyo (SK)	190,390,615,000.00
Mapato ya Ndani (OS)	460,539,000,000.00
Jumla Ndogo	4,320,259,229,000.00
MIRADI YA MAENDELEO	
OR - TAMISEMI	463,563,123,910.00
Mikoa	67,333,480,032.00
Halmashauri (SK)	857,096,750,827.00
Mapato ya ndani (OS)	304,944,000,000.00
Jumla Miradi ya Maendeleo	1,692,937,354,769.00
JUMLA KUU	6,207,992,779,769.00

*SK – Serikali Kuu OS – Own Source

154. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na hotuba hii yapo majedwali ambayo yanafafanua kwa kina makadirio ya mapato na matumizi ya fedha ya OR-TAMISEMI, Taasisi, Mikoa na Halmashauri.
155. **Mheshimiwa Spika**, hotuba hii inapatikana pia kwenye Tovuti ya OR-TAMISEMI ambayo ni www.tamisemi.go.tz
156. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja.